

**T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PSİKOLOJİ, İNSAN BİLİMLERİ VE FELSEFE
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**20 – 24 YAŞ ARASI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VE NEVROTİK
ÖĞRENCİLERİN DEĞERLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS (MASTER) TEZİ

Melis Seray ÖZDEN

İstanbul, 2007

**T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PSİKOLOJİ, İNSAN BİLİMLERİ VE FELSEFE
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**20 – 24 YAŞ ARASI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VE NEVROTİK
ÖĞRENCİLERİN DEĞERLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS (MASTER) TEZİ

**Hazırlayan
Melis Seray ÖZDEN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mücella ULUĞ**

İstanbul, 2007

- i. TEŞEKKÜR
- ii. İÇİNDEKİLER
- v. TABLOLAR LİSTESİ
- ix. ŞEKİLLER LİSTESİ
- x. ÖZET
- xii. SUMMARY

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin boyunca ve bu çalışmanın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını hiç esirgmeden paylaşan çok değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Mücella ULUĞ' a;

Olumlu yaklaşımı ve güler yüzü ile her zaman yanımda olan çok sevgili hocam ve dostum Sayın Gülçin KARADENİZ' e;

Canımdan çok sevdiğim anneme ve babama, dostumdan öte kardeşim Gözde ŞUHUBİ' ye her zaman yanımda oldukları için sonsuz teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1 Değerler.....	3
1.1.1 Değer Kavramının Tanımı.....	3
1.1.2 Değer Türleri ve Fonksiyonları.....	6
1.1.2.1 Teorik Değer.....	6
1.1.2.2 Ekonomik Değer	7
1.1.2.3 Estetik Değer	7
1.1.2.4 Sosyal Değer.....	7
1.1.2.5 Politik Değer.....	7
1.1.2.6 Dini Değer.....	8
1.1.3 Değerlerle İlgili Teoriler.....	8
1.1.3.1 Freud' a Göre Değerler.....	8
1.1.3.2 Erikson' a Göre Değerler.....	9
1.1.3.3 Piaget' ye Göre Değerler.....	10
1.1.3.4 Kohlberg' e Göre Değerler.....	11
1.1.3.5 Rokeach' a Göre Değerler.....	12
1.1.3.6 Allport' a Göre Değerler.....	13
1.1.4 Değerlerle İlgili Diğer Kavramlar ve Farklılıkları.....	14
1.1.4.1 İnançlar.....	14
1.1.4.2 Tutumlar.....	14
1.1.4.3 Normlar.....	15
1.1.4.4 İhtiyaçlar.....	15
1.2 Gençlik.....	16
1.2.1 Gençlik Kavramının Tanımı.....	16
1.2.2 Üniversite Gençliğinin Değerleri.....	18
1.3 Nevroz.....	19
1.3.1 Nevrozun Tanımı ve İlgili Teoriler.....	19

1.3.2 Nevroz ve Gençler.....	21
1.3.3 Nevrotiklerde Değerler.....	22
1.4 Amaç.....	24
2. Hipotez.....	25
3. Önem.....	26
4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	26
4.1 Kapsam.....	26
4.2 Sınırlılıklar.....	27
5. Varsayımlar.....	27
6. Tanımlar.....	28
6.1 Değer.....	28
6.2 Gençlik.....	28
6.3 Nevroz (Nevrotik).....	28
BÖLÜM II.....	29
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	29
2.1 Türkiye’ de Değerler Konusunda Yapılmış Olan Araştırmalar.....	29
2.2 Yurtdışında Değerler Konusunda Yapılmış Olan Araştırmalar.....	34
BÖLÜM III.....	36
YÖNTEM.....	36
3.1 Araştırmanın Modeli.....	36
3.2 Evren ve Örneklem.....	36
3.3 Veri Toplama Araçları.....	37
3.3.1 Demografik Bilgiler Formu.....	37
3.3.2 Eysenck Kişilik Envanteri.....	37
3.3.3 Değerler Envanteri.....	38
3.4 Veri Çözümleme Yöntemleri.....	39
BÖLÜM IV.....	40
BULGULAR ve YORUM.....	40
BÖLÜM V.....	87
SONUÇ ve TARTIŞMA.....	87

Sayfa No

5.1 Sonuç.....	87
5.2 Tartışma.....	89
EKLER.....	96
EK-1 Demografik Bilgiler Formu.....	97
KAYNAKÇA.....	98
ELEKTRONİK KAYNAKÇA.....	102

TABLULAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa No
Tablo 1: Katılımcıların Yaş Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	40
Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	40
Tablo 3: Katılımcıların Fakülte Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	41
Tablo 4: Katılımcıların Sürekli Kaldıkları Yer_Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	41
Tablo 5: Katılımcıların Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	42
Tablo 6: Katılımcıların Anne Babalarının Medeni Durumu Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	42
Tablo 7: Katılımcıların Kardeş Sayısı_Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	43
Tablo 8: Katılımcıların Kaçınıcı Çocuk Olduğu Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	43
Tablo 9: Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumu Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	44
Tablo 10: Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	44
Tablo 11: Katılımcıların Annelerinin İş Durumu Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	45
Tablo 12: Katılımcıların Babalarının İş Durumu Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	45
Tablo 13: Katılımcıların Aile Sorunları Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	46
Tablo 14: Katılımcıların Okul Sorunları Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	46
Tablo 15: Katılımcıların Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	47
Tablo 16: Katılımcıların Sorunlarını Kiminle Paylaştığı Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi.....	47

TABLO**Sayfa No**

Tablo 17: 20-24 Yaş Arası Düşük ve Yüksek Nevrotisizm Puanı Alan Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	48
Tablo 18: 20-24 Yaş Arası Düşük ve Yüksek Nevrotisizm Puanı Alan Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri.....	49
Tablo 19: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	50
Tablo 20: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri.....	51
Tablo 21: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	52
Tablo 22: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri.....	53
Tablo 23: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Kız Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	54
Tablo 24: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Kız Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri.....	55
Tablo 25: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	56

TABLO**Sayfa No**

Tablo 26: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri.....	57
Tablo 27: 20-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	58
Tablo 28: 20-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri.....	59
Tablo 29: Farklı Fakültelerde Öğrenim Gören 20-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	60
Tablo 30: Farklı Fakültelerde Öğrenim Gören 20-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Anlamlılık Seviyeleri.....	61
Tablo 31: 20- 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanlarının ve Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	62
Tablo 32: 20-24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları ve Değerler Envanteri Alt Boyutları Arası Korelatif İlişkiler.....	63
Tablo 33: 20-24 Yaş Arası Kız Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları ile Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	65
Tablo 34: 20-24 Yaş Arası Kız Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları ve Değerler Envanteri Alt Boyutları Arası Korelatif İlişkiler.....	66
Tablo 35: 20-24 Yaş Arası Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları ile Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	68
Tablo 36: 20-24 Yaş Arası Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları ve Değerler Envanteri Alt Boyutları Arası Korelatif İlişkiler.....	69
Tablo 37: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Aile Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	71
Tablo 38: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Okul Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	71

TABLO**Sayfa No**

Tablo 39: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	72
Tablo 40: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Kiminle Paylaştığı” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	72
Tablo 41: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Aile Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	73
Tablo 42: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Okul Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	73
Tablo 43: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	74
Tablo 44: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Kiminle Paylaştığı” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi.....	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL	Sayfa No
Şekil 1: 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre değerler envanteri alt boyutlarının dağılımı.....	75
Şekil 2: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre nevrozisizm puanlarının dağılımı.....	76
Şekil 3: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre teorik değerlerinin dağılımı.....	77
Şekil 4: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre ekonomik değerlerinin dağılımı.....	78
Şekil 5: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre estetik değerlerinin dağılımı.....	79
Şekil 6: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre sosyal değerlerinin dağılımı.....	80
Şekil 7: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre politik değerlerinin dağılımı.....	81
Şekil 8: 20 – 24 Yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre dini değerlerinin dağılımı.....	82
Şekil 9: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Aile Sorunlarının Dağılımı.....	83
Şekil 10: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Okul Sorunlarının Dağılımı.....	84
Şekil 11: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarını Başkaları ile Paylaşma Oranlarının Dağılımı.....	85
Şekil 12: 20-24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarını Kiminle Paylaştıklarının Dağılımı.....	86

ÖZET

Bu çalışmada 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile önem verdikleri değerler karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, İstanbul’ da devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan 20 – 24 yaş arası 121 kız, 83 erkek; 204 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Demografik Bilgiler Formu, Eysenck Kişilik Envanteri ve Değerler Envanteri uygulanmıştır.

Verilerin analizinde Çeyrek Sapma, Bağımsız Örneklemlili t- Testi, Korelasyon, Tek Yönlü Varyans Analizi, ANOVA kullanılmış; İki Yönlü t- Testine göre $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Frekans Dağılımı, Yüzde, Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları da hesaplanmıştır.

Araştırma sonucunda 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanlarına göre değerlerinin değiştiği bulunmuştur. 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyi ile dini değeri arasında nevrozisizm düzeyi yüksek olanın lehine anlamlı fark vardır. Nevrozisizm düzeyi düşük kızlarda estetik, erkeklerde de politik değere verilen önem yüksektir. Nevrozisizm düzeyi yüksek olan kız ve erkeklerin değerleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

20 – 24 yaş arası erkek öğrencilerde ekonomik, kızlarda estetik değer ilk sırada gelmektedir.

Mimarlık, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde estetik değer yüksektir, en düşük estetik değer Mühendislik Fakültesindedir. Sosyal değer Fen-Edebiyat, Hukuk Fakültelerinde yüksek; Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde düşüktür.

20 – 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki var iken, erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

SUMMARY

In this work the values of the university students and the neurotic students between 20 – 24 ages, are compared.

Example group is consisting of 121 female and 83 male; 204 university students in Istanbul between 20 – 24 ages. The Form of Demographic Information, Eysenck Personality Questionnaire, Values Inventory were applied.

In analyzing the data Quarterly Deviation, Independent Samples t-Test, Correlation Analysis, ANOVA were used; according to Two-Way t-Test at $p < 0.05$ significance level. Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation were calculated.

The values of the university students change according to their neuroticism levels. There is meaningful difference between the religious value and the neuroticism score on the side of higher neuroticism. The esthetical is the highest value of the girls and the political is the highest value of the boys whose neuroticism score is lower. There is no meaningful difference between the values of girls and boys whose neuroticism scores are higher.

The economical value takes the first place for the boys and the esthetical takes the first place for the girls.

The esthetical is higher in The Faculties of Architecture, Law, Economics and Administrative Sciences; it is the lowest value in The Faculty of Engineering. Social value is higher in The Faculties of Arts and Sciences, Law although it is lower in The Faculties of Engineering, Economics and Administrative Sciences.

There is a correlation between the neuroticism level and the values of the girls; there is no meaningful correlation between the neuroticism level and the values of the boys.

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsan biopsikososyal bir varlıktır. İnsanın yaşamındaki en önemli sosyo-psikolojik faktörlerden biri değerlerdir. Değer, insanla birlikte var olan, onunla anlam ve fonksiyonellik kazanan, insanın yarattığı ve sosyal yaşamda kullandığı bir kavramdır.

Değerler insan yaşamında hem olumlu hem de olumsuz özellik taşıyan kavramlardır. Değerler evrenseldir ama değere anlam atfeden kişilerin öznel algılarına göre de farklılaşma gösterebilirler. Bundan dolayıdır ki aynı değerler bireyden bireye farklı anlamlar kazanabilir.

Değerler aracılığıyla bireyler toplumda sosyal ilişki kurarlar. Birey sosyal yaşantısında herhangi bir durum veya olayla karşılaştığı zaman yaşamı süresince kişiliğine yerleştirdiği değerlere göre, tutumunu sergiler. Her bireyin bir olay karşısında aldığı değişik tavırlar o bireylerin değerlerinin değişikliğine göre farklılaşır.

Değerler kişiyi sosyal konularda belirli bir pozisyon almaya sevk ederler. Kişinin kendisini, benliğini diğer insanlara sunmasında ona rehberlik ederler. İnsanlar içinde yaşadıkları grup, toplum ve kültürün değerlerini genellikle benimseyerek bunları muhakeme ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanmaktadırlar. Kişinin sosyal yaşamını oluşturmaya başladıktan sonra bir olgu karşısında tutum belirleyebilmesi için bir takım değerlere sahip olması gerekir. Değerler inançlarımız, tavırlarımız ve davranışlarımızda tayin edici rol oynarlar. Bu da toplumsal yaşamda uyum sağlamak, bir durum veya olayla karşılaşınca bir tavır sergileyebilmek açısından önemlidir. Bu bir zincir gibi düşünülürse değerler, kişiyi kendini gerçekleştirme, bütünleşme, psikolojik sağlık, bireyselleşme, bağımsızlık, özerklik, yaratıcılık, üretkenlik yani insan olma hedefine götürür.

Sınırsız sayıda değer vardır ve insanlar aynı değerlere farklı derecelerde sahiptirler. Burada önemli olan bu kişilerin bir bütünlük içinde baskın bir değere sahip olmalarıdır. Bu baskın değer, onun bütün kişiliğine şekil verir ve şahsiyetini inşa eder. Kişiliğin inşa olmasından söz ederken değerlerin yanı sıra kesinlikle unutulmaması gereken bir kavram da “gençlik” tir. Kişiliğin oluşturulmasında ve gelişimde en etkin dönem olan gençlik döneminde kişi pek çok değişimler yaşayarak kendine özgü kişilik özellikleri geliştirir. Sağlıklı bir gelişim dönemi geçirmişse yetişkinliğe adım attığında kendine uygun değerlerle kişiliğini donatır. Gençlik dönemi, özellikle kişinin kişisel hak ve özgürlüklerini belirlemesi, çocukluğa ait düşünce ve davranış kalıplarından kurtulması, bağımsızlık ve özerklik kazanması için ideal ve değerler oluşturma çabasına en etkin olarak girdiği dönemdir. Tavrı ve davranışlarına yol gösteren değerler benliği başkalarına sunuşta da belirleyici rol oynarlar. Bunun sonucunda kişinin kendisinin oluşturduğu görünen ben ile çevre tarafından ona çizilen ideal ben arasında çatışma, uygunsuzluk arttığı sürece ise nevrozdan söz edilecektir. Nevroz oluşumlarının başlangıcında, kişinin karşılaştığı olayları kendisine anlamlandırması önemli bir etkidir. Çevreden gelen bir mesajın anlamı, birey tarafından ya olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirilir. Burada kişide baskın olan değerlerin etkisi göz ardı edilemez. Karen Horney’ e göre de nevrozda ahlaki değerler bozulmaktadır. Egosentrizme ve yalana dayanan bozukluklara şahıs tarafından farkına varılmayan aldatmalar ismini verir. Bunlar özellikle iyi gibi görünmek, ıstırap çekiyor gibi görünmek şeklindedir. Başkalarıyla alay etmek ve onları hakir görmek için bu fertler, namuslu, dürüst ve samimi olmayı bir vasıta olarak kullanırlar.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı, değerler evrenseldir fakat bütün insanlar aynı değerlere farklı derecelerde sahip olabilirler temel varsayımına dayanarak 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencileri ile nevroz öğrencilerin değerlerinin karşılaştırılması olarak ifade edilebilir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Değerler

1.1.1 Değer Kavramının Tanımı

İnsanın yarattığı, onunla birlikte anlam ve işlevsellik kazanan değerler, insanların tutum ve davranışlarını belirlemede, yaşama yön vermede etkili olan en önemli iç faktörlerden biridir. Başta insan olmak üzere bütün canlılar, özünde bulunan değerler, nitelikler, özellikler doğrultusunda oluşur, gelişir, yaşamını sürdürür (Köknel, 2007). Değerler, insanları ve olayları değerlendirmede kullanılan ölçütler arasında en üst sırada yer almaktadır. İdeal ve arzu edilen davranış biçimlerini ifade eden somut koşullar ve nesnelere aşan üst düzey kavramlarla beraber doğru kararlara varılmasında bireylere yardımcı olan genel ilkeleri içermektedir (Artan, 2005).

Değer kavramı, ilk kez 1918’de Znaniecki tarafından Sosyal Bilimler literatürüne kazandırılmıştır. Her kişi bir değer ve değerler sistemine sahiptir diyen Amerikalı sosyal psikolog Rokeach’ a göre “Kişisel ya da toplumsal olarak zıt ya da farklı bir davranış biçimi veya yaşam amacına karşı tercih edilen, belirli bir davranış biçimi ya da yaşam amacı şeklinde kalıcı bir inançtır.” (akt. Taşdelen, 1998: 8).

Buradan da anlaşıldığı üzere değer, “belirgin bir davranış biçimine ya da yaşam hedefine ilişkin sürekli bir inançtır. Bu inanç kişisel veya sosyal olarak kendisine ters düşen davranış biçimine ya da yaşam amacına tercih edilir.” (Başaran, 2004: 2). Sosyal yaşamı ve kişiler arası ilişkileri düzenleyen değerleri tanımlarken onun dinamik bir kavram olduğunu da unutmamak gerekir. Kendi içinde bir süreklilik taşıyan değerler aynı zamanda zaman içinde yaşanan değişimlerle beraber değişime de açıktır. Değerin olduğu yerde bir değerlendirme, karşılaştırma ve hüküm verme de söz konusudur. Değer, güdülerle dünyaya gelen insanın, yaşamını sürdürmek için yapacağı davranışların bilişsel ve duygusal öğelerinden oluşan soyut bir kavramdır.

Yaşam boyu değişen ve gelişen değerler kişinin içinde bulunduğu çevreye uyumunu sağlar. Toplumsal değerler, ilkeler, kurallar; davranış, tutum, eylem ve inanç açısından kendi üyelerini yöneten yazılı olmayan şemalar sunarlar (Köknel, 2007: 18).

Bireylerin düşünce tutum, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olan değerler o değere anlam atfeden kişilerin öznel algılarına göre de farklılaşma göstermektedir. Nasıl her çağ her toplum kendi değerini üretir kendini de o değerlere göre şekillendiriyorsa farklı değerler de bireyden bireye farklı anlamlar kazanabilmektedir. Kişi, sosyal yaşamında herhangi bir durum veya olayla karşılaştığı zaman yaşamı süresince kişiliğine yerleştirdiği değerlere göre tutumunu sergiler. Kişilerin aynı olaylar karşısında aldıkları farklı tavırlar o kişilerin değerlerinin değişikliğine dayanmaktadır. Bireyden bireye farklılaşmalar da toplumsal yaşamda uyumun sosyal ilişkinin sağlanabilmesi için insanda bulunması gereken en önemli unsurlardır.

Değerler, davranışlara yol gösteren çok boyutlu ölçütlerdir. Bir toplum içinde veya bir inanç, ideoloji veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal veya insani her türlü görüş, düşünüş, davranış kural ve kıymetlerdir (Artan, 2005).

Değerlerle ilgili tanımlamalara bakıldığında zaman birbirinden çok da farklı olmadıkları görülmektedir.

- Allport'a göre, bir kişinin tercihleri ile ilgili hareketlerine dayalı olan inancı, değerdir (akt. Taşdelen, 1998: 10; Allport, 1961).
- Rokeach'e göre değerleri, ulaşılmak üzere tercih edilen hedefler ve bu hedeflere ulaşma yöntem ve yollarıyla ilgili genel inançlardır (Rokeach, 1973).

- Değerler, bireylerin ideal yaşam amaçları hakkındaki inançları olup, davranışa farklı şekillerde rehberlik eden çok yönlü standartlardır (Çileli, Karakitapoğlu, 1999).
- Kültürler arası çalışmalar yapar Hofstede (1980) göre insanın zihinsel programının önemli yapı taşları arasında sayılan değerler, belirli durumları diğerine tercih etme eğilimidir.
- Değerler, kişinin yaşamına yön veren, kural görevi yapan, önem dereceleri farklı arzulanan amaçlardır (Schwartz, Sagie, 1996).
- Değerler kişilerin ideal davranış tarzları veya yaşam amaçları hakkındaki inançları, olup, davranışa farklı tarzlarda rehberlik eden çok yönlü standartlar olarak da açıklanmaktadır (Meglins, Rovin, 1998).
- Değerler, bir toplum kültür yapısı içinde yaşamak durumunda olan kişilerin gerek kendilerinden, gerekse diğer kişiler arası ve doğa ile ilişkilerden kaynaklanan gereksinmelerine doyumlu ve uyumlu bir şekilde karşılamaya yönelik genel anlayış ve yönelimler olarak da tanımlanabilir (akt. Artan, 2005: 14; İmamoğlu, Karakitapoğlu, 1999).

Bu tanımların hepsinde ortak olan yön, değerlerin istenen, arzulanan, tercih edilen veya sevilen durumları ele almasıdır. Değer bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğuna dair inançtır (Güngör, 1998). Birey için çok önemli olan kavram ya da fikirler, doğru, uygun ya da arzu edilen düşünce veya inançlar, değerlerin oluşmasında önemli rol oynarlar (Artan, 2005).

İnsanı değerli kılan da içinde taşıdığı değerlerdir. İnsanı geliştiren, yetiştiren, yükseltip yücelten öz budur. İnsanın değeri de fiziksel görünümü ve sağlıklı olmasıyla değil, ruhsal yapısını meydana getiren değerler, nitelikler ve özelliklerle ölçülür (Köknel, 2007).

1.1.2 Değer Türleri ve Fonksiyonları

“Değer” gibi dinamik bir kavramdan bahsederken tek bir değer varlığından söz edemeyiz, değerler grubu vardır. Davranışlar da birden fazla değer veya değerler grubu tarafından yönlendirilir.

Rokeach, değerleri amaç ve araç değerler olarak iki boyutta ele almıştır. Araç değerleri, kişiyi amaca götüren, amaca yardımcı unsurlar olarak tanımlanabilir. Kişiden istenen, beklenen davranış biçimleridir. Bağışlayıcı, sevecen, mantıklı vb. Amaç değerler ise bireyin davranışlarının kendisi olarak tanımlanabilir, yaşamın en son hedefleri ile ilgili inançtır, rahat bir yaşam, ahiret mutluluğu gibi (Başaran, 2004: 2).

Buna dayanarak burada söz edilmesi gereken bir başka kavram da “ değerler hiyerarşisi” dir. Değer sistemi, göreceli bir önem boyutu üzerinde tercih edilen davranış tarzları veya yaşam amaçları ile ilgili inançların kalıcı bir organizasyonudur (Rokeach, 1973). Herkes değer sistemini oluşturan bir değerler hiyerarşisine sahiptir, bunu belirleyen de değerlere atfettiğimiz göreceli önemdir (akt. Taşdelen, 1998; Robins, 1986; Bilgin, 1995). Bu göreceli değer sistemleri çerçevesinde Allport ve arkadaşları (1951) da teorik, ekonomik, estetik, politik ve dini olmak üzere altı değer sistemi olduğunu ileri sürmektedir. Kişi bu değer tiplerinden sadece bir tanesine ait olacaktır denilemez. Kişide bunlar derece derece bulunurken bir tanesi daha baskın olabilir.

1.1.2.1 Teorik Değer

Teorik değeri yüksek olan kişide gerçeği ispatlama arzusu baskındır, rasyonel yönleri güçlüdür. Bilgilerini bir sisteme sokmak, benzerlikleri farklılıkları görmek isterler. Teorik değer, çoğunlukla bilim adamlarında hakimdir.

1.1.2.2 Ekonomik Değer

Ekonomik değeri yüksek olan kişi, faydalı ve kullanışlı şeylere ilgi duyar. Menfaati n planda olan bu kişi “Ben” ini koruma ve bedeni ihtiyaçlarını doyuma ulaştırma çabasındadır. Ekonomik değer sık sık diğer değerlerle çatışır, bunun sonuçları insanlar arası ilişkilerine de yansır, başkaları üzerinde maddi baskı yapmak ister, yardımlaşmayı sevmez.

1.1.2.3 Estetik Değer

Estetik değeri yüksek olan kişi form ve ahenge önem verir, ilgi alanının başında artistik özellikler gelir. Teorik değerle zıttır denilebilir. Ekonomik dünyayı tahripkar görürken, daha çok insanlarla ilgilenir. Bireyselliğe önem verir, bireysellik ve özgürlüğün engellenmesine karşıdır.

1.1.2.4 Sosyal Değer

Sosyal değeri yüksek olan kişi en çok insan sevgisi önem verir. Özellikle sevginin fedakarlık, saygı ve şefkat yn üzerinde durur. Başkalarının davranışını değerlendirirken kendiside nazik ve sempatik olur. Asla bencil davranmaz. Sevgiyi insan ilişkisine yakışan en uygun biçim olarak görür. Teorik, ekonomik ve estetik değerler ona göre insancıl değildir.

1.1.2.5 Politik Değer

Politik değeri yüksek olan kişinin başlıca ilgisi g ve iktidardır. Faaliyet alanı sadece politika dünyası içinde kalmaz, başkalarını da etkilemek ister.

1.1.2.6 Dini Değer

Dini değeri yüksek olan kişi en çok birlik ve beraberliğe önem verir. Kainatı bir bütün, kendini de bu bütünün bir parçası olarak görür. Dini yaşantılarını hayatın içinde bulur ve faal olarak katılır (Uluğ, 2006).

1.1.3 Değerlerle İlgili Teoriler

Bireysel düzeyde insanların değer ölçütlerinin incelenmesi bireysel değerlerin, bireysel ve toplumsal davranışa etkilerini ortaya koymuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda geliştirilen teoriler bütün insanların sahip olduğu belli başlı değer biçimleri olduğunu, evrensel değer sistemleri olduğunu ortaya koymuştur (Artan, 2005).

1.1.3.1 Freud'a Göre Değerler

Psikoloji alanında değerlerle ilgili ilk kuramsal ve bilimsel yaklaşım Freud ile başlamıştır (Aktaran Taşdelen, 1998, s.15). Freud'a göre ahlak gelişimi, çocuğun kişiliğinde süperegonun gelişmesiyle olur ki, süper egoda toplumun değer ve görüşlerinin içsel temsilcisidir. Bunlar da çocuğa anne babası tarafından ceza ve ödül yoluyla kazandırılır (akt. Taşdelen, 1998:15; Akbay, 1993).

Psikanalitik kuruma göre kişi doğası gereği toplumla çatışma içindedir. İnsan, ego merkezli ve saldırgançasına bencildir. Doğal içgüdülerini ve arzularını frenleme çabaları doğal insan eğilimlerinin frenleme baskıları ile sonuçlanmak zorunda kalır. İnsan kişiliği de, yasak arzuların bilinçdışına bastırıldığı bir yapıdır, insan davranışında gördüğümüz ise sadece buzdağının tepesidir. Freud, "bir insanoğlunun diğer bir insanoğlunun erdemini muhakkak ödüllendirmesini veya hatasını cezalandırmasının da insanlar arası ilişkiler yönünden şart olmadığını" vurgulamıştır (Ersevimi, 1997: 3).

Ona göre değerler, toplumlar için bir zorunluluktur ama süper ego da insanlar için değerli bir varlıktır. Buna dayanarak kişinin, dışarıdan gelen baskılara boyun eğeceğine niye kendi değer standartlarını kurmadığından da bahsetmiştir. Ahlak gelişimi de süper egonun ortaya çıkması ve ana baba yasaklarının içselleştirilmesi sürecinden ibarettir (Onur, 2000: 173).

Freud, beş temel gelişim evresinden söz eder ilk beş yılda oral, anal, fallik dönemler yer alır. Beş yaş sonunda kişilik oldukça biçimlenmiştir, bu yaştan sonraki gelişim temel yapının işlenmesiyle sınırlanmaktadır. Altıncı yaşla başlayan gizlilik döneminde (latans dönem) bu değişim oldukça dengeli bir duruma gelir. Ergenliğin başlangıcıyla birlikte dinamizm yeniden artar ve yetişkinliğe doğru giderek durulur. Bu evrelerin dengeli ve zamanında gerçekleşmesi ruh sağlığı ve ahlak gelişimi açısından da önem taşımaktadır.

1.1.3.2 Erikson' a Göre Değerler

Erikson da gelişimde aşamalı modeli takip ederek. Freud'un belirlediği gelişim evrelerinin her birinde çocukla toplumsal dünya arasındaki ilişkinin anlaşılmasını sağlayacak sekiz gelişim evresi geliştirmiştir. Bu sekiz gelişim evresi içinde süper ego, 5 yaş sonuna karşılık gelen üçüncü evrenin kazancı olan girişimciliğe karşılık gelmektedir. Buna karşılık gelen olumsuz duygu ise suçluluktur. Çocuk tehlikeli içgüdülerini kontrol altına almak için toplumsal yasakları benimseyecek, suçluluk üreten süper egosunu oluşturur. Bu, kendisini sınırlamasının yeni biçimidir.

Ergenlik dönemini kapsayan beşinci evre yani genital evre ise ahlak gelişimi bakımından önemlidir. Gencin kimliğini bulma çabalarının yer aldığı bu evreden sonra gelen altıncı evrede ise genç, kendi kimliğini yitirmeden, korkmadan insanlarla yakın ilişki kurar. Toplumun gerçekleri ile uyuşma, görev, yarışma ve cinsel gerçeklere ahlaki bir yorum getirerek yetişkinlik dönemine girer (Taşdelen, 1998).

Bilişsel gelişim kuramcılarından Piaget ahlak gelişimini, belirgin değişimlerle ilerleyen ve birbirinden temel farklılıkla ayrılan evrelere dayandırır.

1.1.3.3 Piaget' ye G6re Değerler

Piaget ocukta zihinsel (bilişsel) gelişimi d6rt temel d6neme ayırarak incelemiştir. Uygun 6ęrenme çevrelerinde yeterli deneyim olanağı bulan çocuklar, uygun d6şen kronolojik yaşta, belirli zihinsel işlevleri yapabilir ve bir sonraki zihinsel gelişim basamağına ulaşabilirler.

2 yaşa kadar olan birinci d6nem Duyu-Motor D6nemidir. Bu d6nemde kendilerini başkalarından ayırdetmeye başlayan çocuklar değerlerin gelişmesinde amaçlı davranışları 6ęrenmeye ve bunların nasıl sonuçlanacağını da g6rmeye başlarlar.

2- 7 yaş arasında işlem 6ncesi D6nem yer almaktadır. Çocuklar bu d6nemde sonuç beklemeyi 6ęrenirler, fakat kendilerini sonuca g6t6ren işlemleri izlemekte zorluk ekerler. Değiştirilmeyen ya da esnek olmayan bir d6şünce biçimine egosantrik (benmerkezci) ocuklar bu yolla kendileri ile d6nya arasındaki ilişkiyi kurmaya başlarlar.

7- 11 yaş arasında ise Somut İşlemler D6nemi bulunmaktadır. Gelişimin bu d6neminde çocuklar, eşyayı birden çok boyutta g6rmeyi 6ęrenirler. Kendilerinden başkasından da bakış açısını fark etmeyi ve kendi hataları varsa onları da d6zeltmeyi 6ęrenmeye başlarlar.

12 yaş ve 6st6nde bulunan Formel İşlemler D6nemi ise problem çözme aşamasıdır. Çocuklar artık soyut d6şünmeye ve dış d6nya hakkında varsayımları test etmeye başlamıştır. Değer gelişimi açısından da 6vg6 ve ayıplama hakkında daha belirgin d6şünebilmektedirler.

Piaget' ye g6re bilişsel gelişim bilgileri yorumlamayı bunun sonucunda da ya s6z konusu bilgiden vazgeçmeyi ya da uyum sağlamayı içerir.

1.1.3.4 Kohlberg' e Göre Değerler

Lawrence Kohlberg de yedi aşamalı bir planda ahlak öncesinden din ve ahlak inançlarına kadar olan gelişmeyi incelemiştir.

Piaget' nin kuramını yeniden ele alıp genişleten Kohlberg ahlak yargısının gelişimini üç temel düzeyde toplanan altı evreye ayırmıştır.

Her düzey, bireyin benliği ile toplumun kuralları ve beklentileri arasındaki farkı ilişki türünü yansıtır. “Gelenek öncesi düzey” daha çok dokuz yaşın altındaki çocukların, bazı ergenlerin ve suçluların çoğunun bulunduğu düzeydir; bu düzeyde kurallar ve beklentiler benliğe dışarıdan yöneltilmektedir.

1. Aşama cezalandırma ve söz dinlemeye yöneliktir. İyilik ve kötülük, eylemin fiziksel sonuçlarına göre saptanır.

2. Aşamada önbilgilerin karşılıklı alışverişi vardır fakat ahlaki davranışta bencillik ve yararlılık ön plandadır.

“Geleneksel düzey” ergen ve yetişkinlerin çoğu için tipik düzeydir. Benlik, toplumun kural ve beklentilerini içselleştirmiştir. Kişi, toplumun norm ve değerlerini genel olarak kabul ettiğini göstermeye başlamıştır.

3. Aşamada “iyi” olmayı öğrenir, başkalarının onaylanan takdir edilen davranış iyi davranıştır.

4. Aşama kanun ve düzene uymayı içerir, görevine sıkı sıkı sarılır ve yetkiye saygılı olur.

Bunların ardından gelen ise insanların çok azının ulaşabildiği “gelenek-ötesi düzey”dir. Burada kişi, kendisi ile başkalarının kuralları ve beklentileri arasında farklılık oluşturmaktadır. Kendi ahlaki değerlerini kendi seçtiği ilkelere göre akılcı

yollardan tanımlamaktadır. Bireyin tanımayı kabul ettiği ve uymayı seçtiği kurallardan oluşmaktadır.

5. Aşama toplumsal sözleşmeye uymayı içerir. Genellikle uyulması onaylanan doğrudur. Toplumun gereksinimlerindeki değişikliklere göre değişiklikler yapılabilir.

6. Aşama evrensel ilkelere uyumu içermektedir. Uyulması gereken soyut altın kural başkalarının sana nasıl davranmasını istiyorsan sen de onlara öyle davranır.

7. Aşama ise kozmik ilkelere uymadan oluşmaktadır. Ahlak, etik fikirlerdeki terimlerle tanımlanır (Taşdelen, 1998).

Kohlberg' e göre, bütün kültürlerdeki insanlar adalet, eşitlik, sevgi, saygı, otorite gibi aynı temel ahlaki kavramları bağlı olarak ve aynı düzen içinde aynı akıl yürütme evrelerinden geçmektedir. Burada kişiler arasındaki farklılık, evreleri ne hızla geçtikleri ve hangi evreye kadar ilerledikleri açısından ortaya çıkmaktadır.

Kohlberg' e göre biliş, sosyalleşmenin temelidir (Onur, 2000: 174).

1.1.3.5 Rokeach' a Göre Değerler

Değerler konusunda en çok bilinen ve kullanılan tanımlamalardan birini de Amerikalı Sosyal Psikolog Rokeach yapmıştır. Her kişi bir değer ve değerler sistemine sahiptir diyen Rokeach' e göre değerler, ulaşılmak üzere tercih edilen hedefler ve bu hedeflere ulaşma yöntem ve yollarıyla ilgili genel inançlardır. (Rokeach, 1973)

Rokeach değerlerin tanımlanabilmesi için yaşam değerlerinin doğasıyla ilgili beş varsayıma dikkati çekmiştir. Buna göre;

1. Bir insanın sahip olduğu temel değerlerinin sayısı çok azdır.
2. Aynı değerlere sahip olan kişilerde bunları uygulama yoğunluğu her zaman farklılık göstermektedir.

3. Değerler belli bir düzen içinde bir değerler sistemi oluşturmaktadır.
4. Bir insanın sahip olduğu değerler içinde bulunduğu kültürün, kurumların ve bireylerin kişiliğinin ürünüdür.
5. Değerlerin önemi, sosyal bilimlerin ortaya çıkarmak ve algılamak üzere ilgilendiği hemen bütün olgularda açıkça gözlenebilmektedir. (Artan, 2005: 14).

1.1.3.6 Allport' a Göre Değerler

Allport, bir kişinin tercihleriyle ilgili hareketlerine dayalı olan inancını değer olarak tanımlamıştır. (1961) Allport' a göre kişi o inançla davranışta bulunmaktadır, bu davranışı da kişinin tercihi neticesinde gerçekleşmektedir. Özetle değerler, davranışlara rehberlik etmektedir.

Allport ve arkadaşları değerler konusunu incelerken altı değer sistemine indirgemişlerdir. Bunlar;

1. Teorik Değer (Doğruluk)
2. Estetik Değer (Ahenk)
3. Politik Değer (Kuvvet)
4. Ekonomik Değer (Fayda)
5. Sosyal Değer (Fedakar Sevgi)
6. Dini Değer (Birlik - İnanç)

Bu sınıflandırmada Spranger' ın ideal tiplerini temel almışlardır. Spranger insanların farklı değer tipleri etrafında sınıflandırılabilirliğini ileri sürmüştür. Kişiler baskın bir değer etrafında kişiliklerini inşa etmektedir, kişiliklerine şekil veren bu değerdir.

1.1.4 Değerlerle İlgili Diğer Kavramlar ve Farklılıkları

1.1.4.1 İnançlar

Rokeach, değerleri karar verici veya yasaklayıcı olan inançlar olarak tanımlamıştır. Bununla beraber her ne kadar değerle inanç kesişme alanına sahipse de ayrıldıkları noktalar da vardır (Kudryaşov, 2002: 9).

İnanç; var oluş, değerlendirme, hüküm verme veya nedenlerle ilgili bir beklentidir. İnançlar doğru veya yanlış şeklinde var oluşa dair tanımlayıcıdır, inanç objesini iyi veya kötü olarak değerlendirebilirler, arzulanan veya arzulananmayan davranış sonuçlarına dair karar verici veya yasaklayıcı özellikleri vardır. Değer ise obje veya durum tarafından harekete geçirilmiş ve onları henüz aşmış, var oluşun son durumları ve ideal davranışlar hakkında paylaşılan süregelen yasaklayıcı inançlardır (Taşdelen, 1998). Değer, inancın spesifik bir şekli olmakla beraber, tek bir inanca değil bir arada organize olmuş bir grup inanca karşılık gelen daha yukarıda bir zihin organizasyonudur.

1.1.4.2 Tutumlar

Değer kavramının bir alt boyutunu “tutum“ oluşturur. Örneğin yalan söylememe, verdiği sözü tutma birer tutumdur ve bunlar dürüstlük değerini oluşturur. Kişinin tutumları, onun dahil olduğu grubun inançlarını, değerlerini ve normlarını yansıtır. Tutum yalnız bir düşünce veya duygu değildir; içinde inanç olarak ifade edilen bilişsel, duygu ve heyecanları içeren duygusal ve gözlenebilen davranışsal faaliyetleri de içerir. Tutumlar oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir (Cüceloğlu, 1999: 521).

Tutum, spesifik bir durum veya nesnenin çevresindeki çeşitli inançların organizasyonundan oluşurken, değer çok spesifik bir konudaki tekil inançtır. Bununla beraber değerler, tutumlara oranla daha derin ve daha geniştir; aynı şekilde tutumların da belirleyicisidirler.

Rokeach' a göre (1980) de gruplar ve bireylerarası çatışmalar, tutum çatışmalarından ziyade değer çatışmalarını içermektedir (Taşdelen, 1998: 29).

1.1.4.3 Normlar

Normlar, belirli durumlarda nasıl davranılması gerektiği hakkında yol gösteren, beklenen davranış yapılmadığı zaman ceza verici bir tepkiyle beraber yaptırım gücü olan kurallardır. Bu yaptırım gücü tasvip etmemeyi gösteren en hafifi dudak bükmeden başlayıp gruptan atılmaya hatta öldürmeye kadar gider. Normlar, davranışların sınırlarını belirlemektedir, toplum üyeleri de davranışlarını bu kurallara ve beklentilere göre düzenlemektedirler. Normlar, sosyal ilişkilerimizi düzenlerken daha etkili ve verimli iletişim kurmamıza da olanak sağlamaktadır. Gibbs' e göre (1965) belirli sosyal bir durumda davranış ne olması gerektiği konusunda grubun üzerinde anlaştığı görüş birliğidir. Bir beklenti içerir ve beklenen davranış yapılmadığı zaman beraberinde bir yaptırım da getirir. Değerde ise yaptırımdan çok kınama söz konusudur. Rokeach ' e göre (1973) de norm sadece bir davranış biçimini ifade ederken, değer var oluşun son durumunu ve biçimlerini ifade eder.

Değer, geçmişten gelen spesifik bir durumdur; norm ise belirli bir durumda davranış biçimini gösteren yasaklama veya hüküm vermedir. Değer, norma göre daha kişisel ve içseldir. Norm ise uzlaşım ve dışsal, grubun üzerinde anlaştığı, fikir birliğine vardığı bir beklentidir.

1.1.4.4 İhtiyaçlar

Maslow, kendini gerçekleştirmeyi hem bir değer hem de bir ihtiyaç olarak tanımlamıştır (akt. Gürkan, 1997: 20).

Rokeach da (1973) değerlerin yalnızca kişilerin ihtiyaçları olmadığını aynı zamanda kişinin içinde bulunduğu toplumun ve sosyal kurumların taleplerinin de zihni temsili olduğunu belirtmiştir.

Değerler, ihtiyaçların zihni temsilleridir. İhtiyaç, istek ve hedeflerin birbirinden farklı olması kişinin bunlar arasında belli öncelikler ve önem sıraları organize etmesini gerektirir. Böylece kişilikteki gizli çatışmalar da ihtiyaç, istek ve hedeflerin kendiliğinden yer değiştirilmesi ile giderilir. Değer sadece kişinin ne yapması gerektiğine ait bir inanç değil aynı zamanda yapması için de bir arzudur (akt. Gürkan, 1997: 20; Şirin, 1986).

1.2 Gençlik

1.2.1 Gençlik Kavramının Tanımı

“Gençlik, belirli yaşlarla sınırlı olmayan bir hayat dönemidir.” (Kulaksızoğlu, 2001: 32).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın tanımına göre gençlik, “buluş çağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12 – 24 yaşları arasındaki gruptur.”

UNESCO'nun tanımına göre ise genç, öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan ve evi olmayan insandır (Kulaksızoğlu, 2001: 33).

Gençliğin başlangıcı ve sonu ile ilgili yaş sınırlamaları göreceli olarak değişmektedir. UNESCO gençlik çağını 15 – 25 yaşları arasında kabul ederken, Birleşmiş Milletler Örgütü 12 – 25 yaşları arasında kabul etmektedir.

Gençlik çağının başlangıcı gibi gençlikten yetişkinliğe geçmek de farklı toplumlarda farklı kriterlere bağlı olmaktadır. Bir gencin yetişkinliğe geçişi, onun yetişkin sorumluluklarını taşıması, yaşına ait rolleri oynaması onun yetişme koşullarına, zekasına, çevresiyle kurduğu ilişkilere bağlıdır. Sosyolog Buchman (1989), günümüzde yetişkin ve ergenlerin statülerinin birbirine girdiğini, aralarındaki davranış farklılıklarının cinsellik, politika vb. alanlarda gençlerin yetişkin gibi

davrandığını ve yetişkinlerle aynı haklara sahip olduklarını gösterdiklerini ileri sürmektedir (akt. Çelen, 2007: 159). Fiziksel büyümenin durduğu yaş sınırları biyolojik olarak gençlik çağıının bittiğini gösterse de büyümenin sona ermesinde önemli bireysel farklar görülmektedir. Biyolojik faktörlerin yanı sıra sosyolojik faktörler de etkili olmaktadır. Bu yüzden de kesin yaş sınırları yerine yaklaşık zaman dilimleri belirlemek daha doğru olmaktadır. Ergenlik çağıının sonu ve genç yetişkinliğin başları olarak kabul edilen yaş sınırları 21 yaş civarındır. “Genç yetişkin, çocukluk ve ergenlik bağlarından kurtulmuş özerk bir bireydir.” (Onur, 2000: 135).

Burada özellikle ergenlik ve gençlik kavramlarının ayrımını yapmak gerekmektedir. Ergenlik, insanda fiziksel büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişim ve gelişimlerin olduğu, buluş (ön ergenlik) dönemiyle başlayan ve bedence büyümenin sona ermesiyle sonlandığı düşünülen özel bir evredir. Gençlik ise ergenliği de kapsayan ve üst yaş sınırının daha geniş olduğu bir çağdır. Burada ergenlik, büyüme ve gelişmenin olduğu özel bir çağı temsil ederken; genç ise okuyan veya tam bir meslek sahibi olmamış, evlenmemiş, anne ve babası ile beraber yaşayan veya anne-babasının (ailesinin) desteğiyle yaşamını sürdüren bir birey olarak tanımlanabilir.

Genç yetişkin olarak da adlandırılabilen genç, problemler hakkında plan ve varsayım geliştirmede, probleme çözüm bulmada daha başarılıdır. William Perry’ ye (1970) göre ergenler sadece iki kutuplu düşünürler, onlar için siyah-beyaz, doğru-yanlış, iyi-kötü, biz-onlar vardır. Genç yetişkin ise düşüncenin farklı boyutları olduğunu başkalarının da farklı bakış açıları olduğunu fark etmeye başlamıştır. Doğruların da kısmen içsel ve subjektif yapısı olduğunu fark etmiştir. Bilişsel yapısı görecelilik kazanmıştır. Birbiriyle bağdaşmayan düşünceleri analiz ederek, değerlendirerek gerçeği yeniden oluşturabilir (Çelen, 2007).

1.2.2 Üniversite Gençliğinin Değerleri

Gençler, toplumun en dinamik, değişim ve yapılanmaları en iyi yansıtan kesimini oluşturmaktadır. Kişi kendi değerler sistemini oluşturmaya ergenlik döneminde başlar ama bu değerler sisteminin yerine oturması genç erişkinlikte, kişinin kendi ailesi ve ilişkileriyle ilgili kararlar almaya başlamasıyla, mesleki amaçlarının belirginleşmesiyle olur (Özbay, Öztürk, 1992).

Yaş ilerledikçe öğrenilen değerlerin sayısı da artmaktadır. Bu değerlerden bazıları daha önce öğrenilenlere ters düşebilmektedir. Bu durumda da değerler arasında çatışma çıkabilmekte bunun sonucunda da kişi kendisi için hangi değer daha önemli olduğuna karar verme durumunda kalmaktadır (akt. Artan, 2005: 18; Kağıtçıbaşı, 1998). Bu çatışmaların şiddetine ve yoğunluğuna bağlı olarak da kişi bir değeri diğerine tercih etmektedir. Bunun sonucunda da kişinin değerleri hiyerarşik bir düzen içinde sıralanmaktadır.

Değerlerin, bilgilerin yetişen kuşaklara iletilmesi ve kazandırılması eğitim yoluyla olmaktadır. Bu sebeple de eğitim kurumları değerlerin ve değer sisteminin korunması veya gerektiğinde değiştirilmesinde en etkili araçlardan biridir. Eğitim kurumları içinde yer alan üniversiteler ise kişisel bütünlüğün oluşturulmasında en önemli etmendir. Üniversite eğitimi ve bu eğitim sürecinde geçen zaman gençler için çok önemlidir. Genç bu dönemde kimliğini kazanmakta, kişiliğine kalıcı bir biçim vermekte ve onları özümsemektedir. Bu dönem aynı zamanda gencin doğal, ekonomik, sosyal, kültürel çevreyi algılamasında ve olayları değerlendirmesinde de etkili olmaktadır. Bu sebeple dört yıllık üniversite eğitimi süreci gençlerin değer tercihlerinin sıralamasındaki değişiklikler açısından da son derece önemlidir.

Üniversite yaşamı süresince gençlerin yaşadığı kişisel, toplumsal ve kültürel deneyimlerindeki değişiklikler kişilerin değer sistemlerinde de farklılıklara neden olabilmektedir (akt. Artan, 2005: 18; Başaran 1993).

1.3 Nevroz

1.3.1 Nevrozun Tanımı ve İlgili Teoriler

Nevroz, doğrudan dışa vurularak yaşanan veya savunma mekanizmalarının değiştirilerek yaşandığı başlıca anksiyeteye belirli, psikotik olmayan, kronik ve yineleyici bir bozukluktur. Obsesyon, kompulsiyon, fobi veya cinsel işlev bozukluğu gibi semptomlarla ortaya çıkar.

Klasik olarak psikonevroz bireyde bunaltı (anksiyete) ya da bunaltıya karşı özel savunma belirtileri ile kendini belli eden, bireyin gerçeğe bağlantısının kopmadığı, toplumsal uyumunun genellikle fazla bozulmadığı, psikozlara göre bütün işlevlerde bozukluğun daha hafif olduğu rahatsızlıklar kümesidir. Nevrozda gerçeği değerlendirme yetisi bozulmaz; kişi kendi kafasındaki düşünceleri, korkuları saçma bulur; neyin düşünce, istek, imge, düş; neyin eylem ya da dışarıda olan bir olay olduğunu ayırdeder (Öztürk, 2001: 343).

DSM-IV' te "nevroz" terimi kullanılmamakla beraber; anksiyete bozuklukları, somatoform bozukluklar, disosiyatif bozukluklar, cinsel bozukluklar ve distimik bozukluk tanı grupları nevroz olarak kabul edilmektedir.

Nevroz, temel bozukluğun kişiye sıkıntı veren bir semptom ya da semptomlar grubunun olduğu ruhsal bozukluktur. Bu belirtiler kişi tarafından kabul edilemez nitelikte ve yabancı (ego distonik) olarak tanımlanmaktadır; gerçeği değerlendirme yetisi büyük ölçüde korunmuştur. Davranışlar, sosyal ölçülerde belirgin bozulma yaratmamaktadır. Bozukluk, stres etkenlerine karşı geçici bir tepkiden ibaret değildir ve tedavi edilmediği oranda kronik ve yineleyici bir gidiş gösterir (Kaplan, Sadock, 2004: 42).

Psikanalitik kurama göre nevrozda temel patoloji bunaltıdır (anksiyete). Bunaltının öznel ve nesnel belirtileri ya olduğu gibi yaşanmakta ya da bastırılmakta ve yerine özel savunma mekanizmaları ile oluşan belirtiler geçmektedir. Örneğin yer

değiştirme savunma mekanizması ile bunaltı asıl kaynağından özel bir nesneye ya da duruma aktarılmakta ve bunun sonucunda da fobiler, obsesyonlar, kompulsiyonlar oluşmaktadır.

Horney' e göre ise nevroz; genellikle belli bir toplum içinde yaşayan insanı, toplumdan tamamen ayırmamakla birlikte kişinin sağlığını, etkinliğini ve verimliliğini olumsuz yönde etkileyen davranış bozukluğudur. Nevroz, sosyo-psişik bir çatışmadan; insanlar arası ilişkilerdeki bozukluklardan ve çatışmalardan kaynaklanmaktadır. İnsanlar arası ilişkiler, belirli toplumlar ve kültürlere göre değiştiği için nevrozların oluşumunda sosyo-kültürel etkenlerde önemli belirleyiciler olmaktadır (akt. Ulutaş, 2000: 15; Horney 1980).

Klinik olarak tipik bir nevroz belirtisi göstermeyen fakat bir stres karşısında bir nevrozu oluşturacak kişilik yapısı özellikleri ise karakter nevrozu olarak adlandırılmaktadır. Paranoid, Şizotipal ve Antisosyal kişilik bozukluklarının dışında tutulduğu karakter nevrozu sadomazohistik, obsesif-kompulsif ve histerik kişilik yapılarını barındırmaktadır (Ziyalar 2006: 264).

Nevrotik kişiler daha çok kendi iç dengesi bozulmuş ama çevreye uymaya ve bunun için de kendini değiştirmeye uğraşan, sosyal hayatla ilişkisi kopmayan kişilerdir.

Eysenck de nevrozizm, içedönüklük – dışadönüklük ve psikotizm olarak adlandırdığı bağımsız üç kişilik boyutu olduğunu öne sürmüştür. Geliştirdiği “Eysenck Kişilik Envanteri” ile de bu üç boyutun sayısal değerlerini saptamıştır. Buna göre yüksek nevrozizm skorlarının anksiyete bozuklukları ile, yüksek psikotizm skorlarının ise psikozlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Güleç, Köroğlu, 1997: 175).

1.3.2 Nevroz ve Gençler

Nevroz oluşumlarının başlangıcında kişinin karşılaştığı olayların kendisince anlaşılması önemli bir faktördür. Çevreden gelen bir mesajın anlamı, kişi tarafından ya olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirilir. Kişi bu nitelendirmeleri yaparken de kendisine çevre tarafından çizilen “ideal ben” i ile kendisinin çevreye karşı gösterdiği “görünen ben” ini kullanmaktadır. İki ben arasında uyumsuzluk çatışmanın göstergesidir. Kişide görünen ben ile ideal ben arasındaki fark büyüdükçe nevrozizm den söz edilmektedir. Kişi, görünen ben ile ideal benini değerlendirip görünen benini ideal benine yaklaştırdıkça nevroz oluşumu olasılığı da azalacaktır.

Kişinin kendini algılaması, kendi hakkındaki değerlendirmeleri, kim olduğu konusundaki düşüncelerinin tümü benliğini oluşturmaktadır. Benlik, kişinin kendine bakışından oluşmakta ve kişinin davranışını belirleyen değerlerin, amaçların ve ideallerin bir organizasyonu olarak da tanımlanmaktadır. Özellikle ergenlik yıllarında kişi kendisine “Ben kimim?”, “Ne olmak istiyorum?”, “Nasıl davranmalıyım?”, “Hangi yaşama biçimi doğru?” şeklinde sorular yöneltir ve bunlara cevap arar. Verilen cevaplar doğrultusunda da dünya görüşü, iyilik ve doğruluk anlayışı, dini inancı ve değerleri biçimlenmeye başlar. (Kulaksızoğlu, 2001: 113) Genç artık kuralları, genel ahlak değerlerini sorgulamaya başlamıştır. Kanunlar ve kuralların ardındaki prensipleri anlamaktadır, başkalarının güdülerinden ve algılarından haberdardır, kendini başkalarıyla kıyaslayabilmektedir. Kuralları sorgulamaya, bu kuralların ardındaki prensiplerin mantığını tartışmaya başlayan genç kurgusal ve genellikle de ideal ahlaki, dini, politik, eğitimsel sistemleri düşünmektedir. Var olan sistemleri kötü ve yetersiz bulan genç bu yüzden onlara karşı da saldırgan ve tahammülsüz olabilmektedir. İdeallerini var olan gerçeklikle karşılaştırdığında hayal kırıklıkları yaşamaktadır. Gencin, düşüncesinin olgunlaşması ve erişkin biçimini alması için ideal kavramları anlayabilmesi bununla beraber pratik ve erişilebilir olandan mutluluk duyabilmesi, bunun için de ideallerini gerçeklikle karşılaştırma olanağı bulması gerekmektedir. Böyle dinamik, etkin bir dönemin de ruhsal bakımdan çalkantılı olması kaçınılmazdır. Ergenlik dönemiyle beraber başlayan fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişim alanında yaşanan değişiklikler genci,

yetişkinler dünyasına hazırlamaktadır. Bu gelişmelerin getirdiği farklılıklara alışma aynı zamanda yeni duruma uygun davranış ve tutumları öğrenme sırasında ortaya çıkan gerginlikler genci ruhsal bakımdan hassas yapmaktadır. Ruhsal bozuklukların başlaması da ilk gençlik yıllarına rastlamaktadır. Özellikle anksiyete bozuklukları, fobiler, obsesif-kompulsif bozukluklar gibi nevrotik bozukluklar ilk belirtilerini ilk gençlik yıllarında göstermektedirler.

1.3.3 Nevrotiklerde Değerler

Kişiliği etkileyen güçlü faktörlerden biri olan benlik nevroz oluşumunda da önemli bir etkiye sahiptir. Daha önceden de belirtildiği gibi nevroz görünen ben ile ideal benin çatışmasından kaynaklanmaktadır. “Kişilik, bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir kavramdır. Benlik ise kişiliğe etki eden faktörlerin sosyal değerler çerçevesinde algılanmasıdır.” (Balkaya, 1992).

Değer yargıları nedir, ben ne yapmalıyım, ne yapmamalıyım sorularına karşı; “başkalarına yardım etmeliyim”, “para kazanmalıyım”, “kopya çekmemeliyim” ya da “yakalanmamak şartıyla çekmemin bir sakıncası yok”, “her şeyden önce kendimi düşünmeliyim” gibi kişinin içinde bulunduğu toplumdan kendine göre edindiği az çok olumlu veya olumsuz yargılardan gelen bir değerler sistemi vardır ve bu da benliğin önemli bölümünü oluşturmaktadır. Benlik, kişinin özellikleri, yetenekleri, değer yargıları, istek ve ideallerinin dinamik bir örüntüsüdür. Kişinin arzuları, planları ve değer yargıları doğrultusunda ulaşmak istediği ideal beni ile yetenekleri, kişilik özellikleri ve ilgileri çerçevesinde sosyal iletişim içinde dış dünyaya gösterdiği görünen beni arasındaki fark arttıkça nevrozlaşmanın şiddeti de artmaktadır.

Nevroz oluşumu benlikle bu kadar ilgiliyken benliğin en önemli parçalarından birini oluşturan hatta onu şekillendiren değerler de unutulmamalıdır. Kişisel değerler olarak görülen şeyler içinde yaşadığımız kültürle birlikte farklılıklar göstermektedir. Batı kültüründe bu değerler, özerk inançlara sahip olma, bunlara uygun davranışlar sergileme, kendi kaynaklarımızı kullanma ve bunun getirdiği özgüven, kendi

sorumluluğumuzu üstlenme, kendimizin, görev ve sınırlarımızın gerçekçi hesabını yapma, duygularımızın güçlü ve gerçek olması, sağlıklı insan ilişkileri kurup bunları geliştirme becerisi gibi nitelikleri içermektedir.

Nevrotik kişinin bu değerleri bilinçsizce ters yüz etme becerisi şaşırtıcıdır. Nevrotiğin kendisiyle övünme ihtiyacı öylesine kaçınılmazdır ki, bilinçsiz ihtiyaçlarının pençesinde olma düşüncesine dayanamaz ve bu nedenle hayal gücünü, bu ihtiyaçları erdemlere çevirmek, gurur duyabileceği değerlere dönüştürmek için kullanır. Nevrotik kişinin kendisi de hoş olmayan özelliklerinden şikayetçidir ve bunları örtbas edip sahip olduğu güzel değerleri yaygarıcı bir gururla sunmaktadır. Ama sadece nevrotiğin ideal benliğine hizmet eden ihtiyaçları bu dönüştürmenin etkisinde kalır; yolunu tıkayan ihtiyaçları ise bastırmaya, yadsımaya ve küçümsemeye yatkındır. Tutarsızlık sınırsız özgürlüğe, yaşayan bir ahlak değerine yönelik körü körüne bir başkaldırı sıradan önyargının üstünde olmaya, kendisi için bir şeyler yapmaya ilişkin tabu erdemli bir özgeciliğe, bir yatıştırma ihtiyacı tam bir iyiliğe, bağımlılık sevgiye ve başkalarını kullanmak gözü açıklığa dönüşür (Horney, 1993: 99). Horney aynı zamanda bu ihtiyaçların hiç birinin anksiyete ile başa çıkmada gerçekçi yollar olmadığına da inanmıştır. Ona göre bu ihtiyaçların bizzat kendisi uyumsuzlukları sebebiyle temel çatışmalara sebep olmaktadır. “Birey anksiyete ile başa çıkma metodunu bir kez oluşturduğunda alternatif ifade yollarına izin verebilecek esneklikte davranmayı bırakır. Belirli (sabit) bir davranış belirli bir durum için uygun değilse, bireyin bu davranış şeklini değiştirerek durumun gereklerini karşılamaya gücü yetmez. Bu yerleşik davranışlar tüm kişiliğe nüfuz ettiklerinden bireyin yaşadığı zorlukları yoğunlaştırırlar.” (Schultz, Schultz, 2001: 502).

1.4 Amaç

Allport' a (1961) göre bir kişinin tercihleri ile ilgili hareketlerine dayalı olan inancı, değerdir. Rokeach' e (1980) göre de insanlar, değer tercihlerine göre davranırlar.

İnsanların davranışlarına rehberlik eden değerler sayısızdır. Bu konuda ilk çalışmaları yapan araştırmacılardan E. Spranger, insanların teorik, estetik, politik, ekonomik, sosyal ve dini olmak üzere altı farklı değer tipi etrafında sınıflandırılabilceğini ileri sürmüştür. İnsanların algılama biçimlerinde, tepkilerinde, tutumlarında, alışkanlıklarında, davranışlarında belirleyici olan kısaca kişiliğine şekil veren onun bir bütünlük içinde sahip olduğu baskın değerdir. Bu sebeptir ki her bireyin karşılaştığı bir olay ya da durum karşısında aldığı değişik tavırlar o bireylerin değerlerinin değişikliğine göre farklılaşır. Özetle değerler evrenseldir fakat bütün insanlar ayrı değerlere farklı derecelerde sahip olabilirler. Burada ortak olan, değerlerin sonuçta kişilerin toplumsal yaşamda uyum sağlamalarına, toplumla bütünleşme sağlamalarına hizmet etmeleridir. Kişilerin kendini gerçekleştirme, psikolojik sağlık, bağımsızlık, özerklik, üretkenlik, yaratıcılık gibi ideal hedeflerine ulaşmalarında rehberlik ederler. Bu çabalara en aktif olarak girişilen dönem ise gençlik dönemidir. Genç, çocukluğa ait düşünce ve kalıplardan kurtulmak, bağımsızlık ve özerklik kazanmak için bir yaşam felsefesi oluşturma, kendine bir ideal ve değer oluşturma çabalarına girişmektedir.

Bu bağlamdan yola çıkılarak araştırmanın problem cümlesi “20 – 24 yaş arası üniversite öğrencileri ile nevrotik öğrencilerin değerleri arasında bir benzerlik ya da fark var mıdır?” olarak ifade edilebilir.

Araştırmanın temel amacı 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencileri ile nevrotik öğrencilerin değerlerinin karşılaştırılmasıdır.

Bu temel amaç doğrultusunda çalışmanın bazı alt amaçları da bulunmaktadır, bunlar;

- 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin baskın değerlerinin tespiti
- 20 – 24 yaş arası nevrotik öğrencilerin baskın değerlerinin tespiti
- 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin değerlerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması
- 20 – 24 yaş arası nevrotik kız ve erkek öğrencilerin değerlerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması
- Farklı fakültelerde öğrenim gören 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin değerlerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması
- Farklı fakültelerde öğrenim gören 20 – 24 yaş arası nevrotik öğrencilerin değerlerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması
- 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencileri ile nevrotik öğrencilerin değerlerinin karşılaştırılmasıdır.

2. Hipotez

20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrotisizm puanları ile değerler envanteri alt boyutlarının karşılaştırıldığı bu araştırmanın temel hipotezleri aşağıda verilmiştir;

- 2.1** 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrotisizm düzeyleri ile değerleri arasında fark vardır.
- 2.2** 20 – 24 yaş arası nevrotisizm puanı düşük olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrotisizm düzeyleri ile değerleri arasında fark vardır.
- 2.3** 20 – 24 yaş arası nevrotisizm puanı yüksek olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrotisizm düzeyleri ile değerleri arasında fark vardır.
- 2.4** 20 – 24 yaş arası nevrotisizm puanı düşük ve yüksek olan kız üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır.
- 2.5** 20 – 24 yaş arası nevrotisizm puanı düşük ve yüksek olan erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır.

- 2.6** 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır.
- 2.7** Farklı fakültelerde öğrenim gören 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır.
- 2.8** 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır.
- 2.9** 20 – 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin nevrozizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır.
- 2.10** 20 – 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin nevrozizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır.

3. Önem

Gençliğin sahiplendiği değerlerin neler olduğu ve hangi seviyede bulduklarının tespiti bu çalışmanın en önemli hedeflerindedir. İnsan doğasını ve davranışlarını açıklayan en önemli etmenlerden olan değerler aynı zamanda hem toplumsal hem de bireysel verilere ulaşmada da önemli bir faktördür. Buna paralel olarak çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemi olan gençlik döneminde değerlerin araştırılması özellikle gençlik sorunlarına eğilme ve bu sorunlara çözüm bulma yollarını arama açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda konuyla ilgili diğer olası çalışmalara yol açma açısından da bilim dünyasına katkı sağlayacaktır.

4. Kapsam ve Sınırlılıklar

4.1 Kapsam

20 – 24 yaş arası üniversite öğrencileri ile nevrozik öğrencilerin değerler açısından karşılaştırılmasına yönelik yürütülen bu çalışmada daha geniş kapsamlı bir çalışmada veri toplama zorluklarıyla karşılaşılabilir olmasından dolayı örneklem grubu olarak random olarak seçilen 20 – 24 yaş arasındaki üniversite öğrencileri kapsama alınmıştır.

Bunun sebepleri şöyle özetlenebilir;

- Katılımcıların demografik özelliklerinin geniş bir dağılım göstermesi
- Gençlerin, toplumun en dinamik, değişim ve yapılanmaları en iyi yansıtan toplumsal kesiti oluşturması
- Kendilerini en iyi ifade edebilecekleri olgunluğa erişmiş olmaları

4.2 Sınırlılıklar

Çalışmanın sınırlılıkları şöyledir;

- Çalışma, 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozizm düzeyleri ile değerlerinin karşılaştırılmasına yönelik tasarlanmıştır.
- Katılımcılar 20 – 24 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
- Çalışma İstanbul’ da ki üniversitelerle sınırlandırılmıştır.
- Katılımcıların cevapları gizli tutulmuş, kimlik bilgileri alınmamıştır.

5. Varsayımlar

- Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği kabul edilmiştir.
- Araştırmada kullanılan Demografik Bilgiler Formunun katılımcıların demografik özelliklerini, Eysenck Kişilik Envanterinin nevrozizm, psikotizm ve dışadönüklük olarak üç boyutuyla kişiliği ve Değerler Envanterinin de teorik, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dini olmak üzere altı ideal değer tipini ölçtüğü varsayılmıştır.
- Araştırma kapsamına alınan üniversite öğrencisi katılımcıların, kendilerine verilen Demografik Bilgiler Formunu, Eysenck Kişilik Envanterini ve Değerler Envanterini gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

6. Tanımlar

6.1 Değer

Değer, belirgin bir davranış biçimine ya da yaşam hedefine ilişkin sürekli bir inançtır. Bu inanç kişisel veya sosyal olarak kendisine ters düşen davranış biçimine ya da yaşam amacına tercih edilir (Başaran, 2004: 2).

6.2 Gençlik

Milli Eğitim Bakanlığına göre gençlik, “buluş çağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12 – 24 yaşları arasındaki gruptur” (Kulaksızoğlu, 2001: 33).

6.3 Nevroz (Nevrotik)

Bireyde anksiyete ya da anksiyeteye karşı özel savunma belirtileriyle kendini belli eden, bireyin gerçeğe bağlantısının kopmadığı, toplumsal uyumun genellikle fazla bozulmadığı, psikozlara göre bütün işlevlerde bozukluğun daha hafif olduğu ruhsal rahatsızlıklar kategorisi, (bu kategoride değerlendirilen kişi) (Öztürk, 2001: 343).

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Türkiye’ de Değerler Konusunda Yapılmış Olan Araştırmalar

Ülkemizde değerler konusunda yapılan çalışmalardan biri Cantez’ in (1976) “Türkiye’ de kullanılan bazı testlerin uygulamalarından elde edilen sonuçlar: Eysenck Şahsiyet Testi ile değerlerin tetkiki testi” adlı araştırmasıdır. Çalışma İstanbul’ da ortaöğretim kurumlarının son sınıfında okuyan öğrencilerle yapılmıştır. 1737 kız ve erkek öğrenciye değerler envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre erkeklerde ekonomik ve sosyal değerler orta değerde, kızlarda ise ekonomik ve politik değerler orta değerın üstüne çıkarken, sosyal ve dini değerler orta değerın altında kalmıştır. Fakat gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Cantez, 1977).

1974 ve 1982’ de Ekşi tarafından yapılan bir araştırmada da üniversite öğrencilerine “hayatta aşağıdakilerden hangisi en önemlidir, sizin için en önemli birini seçin” yönergesi verilmiştir. Verilen sekiz madde ailem, duygusal bağlılığım olan kişi (ya da kişiler), gelecekteki mesleğimle ilgili çalışmalar, dinsel inanç ve faaliyetlerim, ülkenin durumunu düzeltmek için etkinliklere katılmak, sanatsal etkinlikler, sporla ilgili alanlar ve kültürel etkinlikleri içermektedir. Bütün yıllarda “ailem” seçeneği önceliği almıştır. Birinci sınıflarda % 42 iken dördüncü sınıflarda % 31’ e düşmüştür. Duygusal bağlılığı olan kişilerin önemi ise birinci sınıflarda % 9 iken dördüncü sınıflarda bu oran % 31’ e yükselmiştir (akt. Taşdelen, 1998: 35; Ekşi, 1990).

Genel tutumlar ve değerler psikolojisi üzerine Ünal tarafından yapılan (1981) araştırmada da Türk öğrencileri arasında değer kategorilerinin sıralanışında okul veya mesleki hazırlık farkları bulunmamıştır. Meslek ve değer ilişkilerine dair Allport’ un değer ölçeğine göre ise ofis çalışanları ekonomik ve sosyal değerlerde, sanatçı ve mimarlar estetik değerde, doktor, mühendis ve bilim adamları ise teorik

değerde yüksek puan almışlardır. Dini mesleklerde çalışanlar ve din eğitimi görenlerin ise dini değeri yüksek çıkmıştır. Ofis çalışanlarının teorik, mühendislerin ise politik değeri düşük çıkmıştır.

Cinsiyet farklılığına göre incelendiğinde ise kızlarla erkekler arasında dini, estetik ve teorik değerlerin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Kızlar estetik, erkekler dini değerlerde yüksek puan almıştır (Şengül, 2001).

Çileli' nin (1990) yaptığı gençlik değerleri üzerine olan araştırmada gruplar uluslar arası boyutta incelendiğinde özgürlük değeri ikinci sırada çıkmıştır. Üniversiteye girmemiş olmanın temel güvensizliği yansıtılabileceğini belirtmiştir. İkinci sırada gelen “eşitlik” değeri ise Çileli' ye göre bu gençlerin hem kendi yaşlıları hem de yetişkinlere eşit olma özlemlerinin bir belirtisi olarak algılanabilir.

Gençlerin son dört sırayı verdikleri değerlere bakıldığında ise “güzel bir dünya” değeri bütün gruplarda yer almaktadır. Araçsal değerlerde ise “dürüst olmak” bütün gençlik gruplarında ilk dört değer arasında yer almaktadır. Kızlar ve erkeklerin değer sıralamalarının farklılıkları incelendiğinde ise erkekler “eşitlik” değerine ilk dört sırada yer verirken, kızlar beklenenin tersine ilk dört değer sırasında yer vermemiştir (Şengül, 2001).

1990 – 1991 yıllarında yapılan TÜSİAD Değerler Araştırması ise Ergüder, Esmer, Kalaycıoğlu tarafından yürütülmüştür. Bu çalışma Michigan Üniversitesinde Prof. Dr. Ronald Inglehard yönetiminde uluslar arası bir ekiple yürütülen Dünya Değerler Araştırmasının Türkiye bölümünü oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre toplumun % 46' sı kadere inanma, % 36' sı inanmama yönünde görüş belirtmiş, % 18' i ise kararsız olma yönünde eğilim göstermiştir. Araştırmanın bulgularına göre milli eğitim kurumlarına uzun süre devam etmiş, sosyoekonomik düzeyi üst seviyede, yıllık geliri fazla olanlar ve gençler daha az kadercilik eğilimindedir (Taşdelen, 1998: 36).

Üniversite öğrencilerinin değer tercih sıralamalarına yönelik yapılan çalışmalardan biri de Başaran' a aittir. (1992) Başaran, çalışmasında Ankara' da dört ayrı fakülte ve bölüme göre üniversite öğrencilerinin amaç ve araç değerlere yönelik tercih sıralamalarını saptamıştır. En çok ve en az önem verilen dört değer dikkate alınarak 1985 yılı 1. ve 4. sınıf ile 1989 yılı 4. sınıf öğrencilerinin değer öncelik sıralamalarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Amaç değerlerin öncelik sıralamaları enlemsel olarak karşılaştırıldığında 1. ve 4. sınıflar için “özgürlük” ve “mutluluk” değerleri ilk dört sırada yerini korumuştur. “Estetik”, “Barış içinde bir dünya” yerine “İç huzur” ve “Kendine saygı” değerleri ilk dört öncelik sırasına yükselmiştir.

Boylamsal olarak karşılaştırıldığında ise 1. sınıftan 4. sınıfa kadar öğrencilerin en çok önem verdikleri değer olan “özgürlük” değişmemiş, birinci sıradaki yerini korumuştur. “Eşitlik” değeri önemini kaybederken “Barış içinde bir dünya” ve “mutluluk” değerlerinde önemli değişiklikler olmamıştır.

Araç değerlerin öncelik sıralamalarında ise enlemsel karşılaştırmada 1. ve 4. sınıflar arasında bir fark bulunmamıştır. Aynı şekilde boylamsal karşılaştırmada da 1. sınıftan 4. sınıfa kadar değerlerin öncelik sıralamalarında bir değişme görülmemiş; “bağımsız”, “dürüst”, “geniş görüşlü” ve “mantıklı” değerleri yerlerini korumuştur. En az önem verilen dört araç değer ise “terbiyeli”, “hırslı”, “temiz”, “itaatkar” değerleri olmuştur.

Genel olarak sonuçlara bakıldığında üniversite öğrencilerinin değer öncelik sıralamalarında “özgürlük”, “Barış içinde bir dünya”, “Eşitlik”, “Kendine saygı” en yüksek önem sıralarında yer almıştır (Başaran, 2004: 17). “Ahiret mutluluğu” değerinde ise bir kutuplaşma eğilimi saptanmıştır, buna göre öğrencilerin 2/3' den çoğu bu değeri önem sırasında ilk veya son sıraya yerleştirmiştir. Kız ve erkek öğrenciler arasında değer öncelik sıralamalarına bakıldığında kız öğrencilerin daha çağdaş değerlere sahip oldukları görülmüştür.

Artan ve arkadaşları tarafından yapılan Üniversite Gençliği Değerler Araştırması (2003 -2004) 27 üniversitenin 7 fakültesinde 1. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmada Rokeach (1973), Schwartz (1992), Allport (1960) ve Graves (1970)' in geliştirdiği değerler envanterleri göz önüne alınarak hazırlanmış veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler arasında değerler açısından çok büyük farklılıklar bulunmamıştır.

Erkek ve kız öğrencilerin değerlerle ilgili yaklaşımları bazı alanlarda benzerlik gösterse de pek çok alanda farklılıklar da bulunmaktadır.

Ahlaki değerler, para kazanma ve bağımsızlık ifadelerini barındıran “yetkinlik” faktörü erkeklerde daha baskındır. “Evrensel Normlar” a aykırı davranışlar boyutu da erkekler tarafından önemli olarak ele alınmıştır.

Sosyal değerler içinde kız öğrenciler ayrımcılık yapmamayı önemli olarak belirtirken, erkek öğrenciler ise sosyal farklılaşma, dindarlık ve güven değerlerini önemli olarak vurgulamıştır. Kız öğrenciler “birey olarak kendilerine önem verilmesi”, “kendisi olmanın önemliliği” olarak ifade edilen “bireysel özgürlük” değerlerini vurgularken erkek öğrenciler aileye itaati ön plana almışlardır. Kız öğrenciler ihtiyacı olanlara yardım etme, yakınlarla yardım etme davranışını önemli bir değer olarak vurgularken, erkekler “paylaşım” değerini vurgulamıştır. Kız öğrenciler inisiyatif alma, etken olma konusunda istekli iken, erkek öğrenciler daha edilgen değerleri tercih etmişlerdir.

Araştırmanın tüm bulguları incelendiğinde değerler arasındaki en anlamlı farklılaşma cinsiyet ve bölgeler arasında bulunmuştur. Erkek öğrenciler ve doğu bölgelerinde doğup yaşayanlar geleneksel, ulusal, dini ve evrensel değerlerle maddi servete daha fazla bağlılık gösterirken kız öğrencilerin kendileri olma, inisiyatif kullanma ve kararlarını kendi başlarına alma konularında daha duyarlı oldukları görülmüştür. Erkek öğrenciler kendi benliklerini ortaya çıkaracak, etken olma özelliklerini yansıtabilecek değerlerden çok toplumsal hiyerarşi içinde etkili ve saygılı olmayı hedefleyen değerlere daha yakın durmaktadırlar. Kız öğrenciler ise gelenekleri daha

fazla sorgulama eğilimindedir, bireysel duyarlılığa daha fazla önem vermektedir, değişime daha açıktır (Artan, 2005).

Ülkemizde yapılan çalışmalardan biri de İstanbul Gençliği, Gençlik Değerleri Araştırmasıdır (2004). Kazgan ve arkadaşları tarafından yürütülen çalışmada gençliğin siyasal konularda, ekonomiye ilişkin konularda ve aile ile güncel toplumsal konularda değerlendirmeleri ve hayata bakışları beş başlık altında ele alınmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre eğitim, gençlerin hayata bakışlarının etkileyen en önemli belirleyicilerden biridir. Eğitim düzeyi yükseldikçe hayattan memnuniyetleri de artmaktadır. Hayattaki başarıyı da daha çok eğitim ve bilgiye sahip olmakla ilişkilendirmektedirler (Kazgan, 2004).

Uluğ (2006) tarafından yapılan Değerler Tetkiki araştırmasında 19- 30 yaş ve 60- 80 yaş kadın ve erkekte oluşan örneklem grubunun değerler envanteri alt boyutları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre toplumda teorik değer ve sosyal değer azalırken, ekonomik ve estetik değer artmıştır. Yaş ilerledikçe artan teorik değer özellikle erkeklerde daha yüksek çıkmıştır, aynı şekilde ekonomik değer de erkeklerde daha yüksek bulunmuştur. Genç kadın ve olgun erkeklerde ise estetik değer artmıştır. Araştırmanın tüm örneklem grubunda sosyal değerde azalma görülmektedir, özellikle genç grupta eğitim arttıkça sosyal değer azalmaktadır. Kadın grubunda politik değer erkeklerden daha fazla bulunmaktayken eğitimle paralel olarak artmaktadır. Genç erkek grubunda da eğitimle paralel olarak dini değerde artma görülmektedir.

Araştırma bulguları göstermektedir ki ekonomik ve estetik değerler kişinin mesleğinden etkilenirken; dini değeri yaşanan şehir, eğitim ve meslek etkilemektedir. Aynı şekilde teorik değer de yaşanan şehir ve meslekten etkilenmektedir.

2.2 Yurtdışında Değerler Konusunda Yapılmış Olan Araştırmalar

Değerler konusunda yapılan ilk önemli çalışmalar F.C. Sharp' a aittir. (1928) Sharp, çalışmasında değerleri heyecan ve tutumlarla beraber işlemiş, toplumsal olgular olarak ele almıştır.

Sharp' ın araştırmalarını daha da derinleştiren J. Dewey (1939) değerlerin yaşam pratiklerinin ürünü olduğunu öne sürmüştür.

R.B. Perry (1954) ise değerleri ilgi ve hoşlanma çerçevesinde açıklamıştır.

Değerleri sosyal boyutta ele alıp tutum ve davranışlarla ilişkilendiren M. Rokeach olmuştur. Her değer için bir inanç, tutumun da inançlar kümesine dayandığını ortaya koyan Rokeach araçsal ve amaçsal şeklinde ayırdığı değerleri ölçmek için değer envanteri oluşturmuştur. Rokeach kendi geliştirdiği değer envanteri National Opinion Research Center tarafından (1968) ABD' de 21 yaş üzerindeki yetişkinlere uygulanmış; amaçsal ve araçsal değerlerin cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim, ırk, yaş, din ve politik tercihlerine göre nasıl farklılaştığına bakılmıştır. Araştırma sonuçlarında ortak kültürel özelliklerin ve alt kültürel deneyimlerin, farklı demografik özelliklerin değerlerin önemli belirleyicileri olduğu görülmüştür, gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Amaçsal değerlerde “başarı hissi”, araçsal değerlerde “temiz olmak” değer sıralamalarında üstte yer almıştır.

Piaget de ahlaki değerlerle ilgili çalışmalar yapmıştır. Değerlerin, çeşitli yaş devreleriyle birlikte ilerlediğini, değer ve düşünce gelişiminin paralel yürüdüğünü belirtmiştir (Kurdryaşov, 2002).

1976'dan 1982'ye kadar değerler konusunda çalışma yapan R. Inglehart da belli değer kategorileri oluşturmuş ve bunları UNESCO' ya bağlı bir ekiple beraber 43 ülkede uygulamıştır. Araştırma sonuçlarında değerler “geleneksel - otorite” ile “rasyonel – legal otorite” eksenleri arasında değişmektedir. Geleneksel otorite

kutbunda din büyük bir önem taşıırken, rasyonel otoritede ise ekonomi ve siyaset ön plana çıkmaktadır (Kurdryaşov, 2002).

Feather (1975), Rokeach' ın değer sıralama anketini kullanarak Avusturya Üniversitesi öğrencilerinin değer önceliklerini araştırmıştır. Araştırma bulguları öğrenci hareketlerine katılan eylemci öğrencilerin barış içinde bir dünya, eşitlik, özgürlük, cesaret, yardımsever olmak, yaratıcı ve sevecen olmak gibi değerlere öncelik verdiklerini; rahat bir yaşam, aile güvenliği, mutluluk, ulusal güvenlik, ahiret mutluluğu değerlerine ise sıralamanın altlarında yer verdiklerini göstermiştir (Kurdryaşov, 2002).

Feather (1988) daha sonra ahlaki yargılama ve insan değerleri çalışmasında kişi için amaçsal ve araçsal değerlerin önemi ile genel tutuculuk arasındaki ilişkileri incelemiştir. Lise öğrencileriyle yaptığı çalışma bulguları ahlaki yargılama aşamaları ile iç huzur, geniş görüşlü olma ve mantıklı olma değerlerinin olumlu bir ilişkisi olduğunu, “temiz” ve “itaatkar olma” değerlerinin ise olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir (Taşdelen, 1998).

Adrian Furnham (1988)' ın tıp, hemşirelik ve psikoloji öğrencilerinin değer farklılıkları ve mesleki seçimleri araştırması da hemşirelik ve psikoloji öğrencilerinin amaçsal ve araçsal değerlerinin birbirine daha yakın olduğunu göstermiştir. Araçsal değerlerden “gerçek dostluk”, “bilgelik”, “özgürlük” benzer şekilde ilk sıralarda yer alırken; “ulusal güvenlik”, “sosyal onay”, “ahiret selameti”, “kibar”, “temiz”, “itaatkar” olma değerleri aynı şekilde alt sıralarda yer almıştır.

Sing ve Angel (1992), 210 kız ve 218 erkek Çinli ergenin değer öncelikleri ve cinsiyet rollerini karşılaştırmıştır. Amaçsal değerlerde öncelikli değerler, “özgürlük, gerçek dostluk, mutluluk, rahat bir yaşam”; alt sıralarda ise “olgun sevgi, ulusal güvenlik, heyecanlı bir yaşam, ahiret selameti” yer almıştır. Araçsal değerlerde ise öncelikli değerler olarak “muktedir, neşeli, geniş görüşlü, entelektüel olma”; alt sıralarda ise “mantıklı, hayal gücü kuvvetli, temiz, itaatkar” olma yer almıştır. Cinsiyet değişkenine göre bakıldığında amaçsal değerlerin beşinde, araçsal değerlerin ise üçünde farklılık bulunmuştur (Taşdelen, 1998).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmada 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencileri ile nevrotik öğrencilerin değerler envanteri alt boyutları incelenmiştir.

Araştırmada İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır. Bu model iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2005).

Demografik Bilgiler Formu, Eysenck Kişilik Envanteri ve Değerler Envanteri random olarak seçilen 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerine uygulanmıştır.

Katılımcıların isim bilgileri alınmamış ve cevaplarının tamamen gizli tutulacağı ifade edilmiştir. Uygulama öncesinde katılımcılara yönergeler detaylı olarak anlatılmıştır, aynı şekilde her formun başında da ilgili yönerge yazılı olarak bulunmaktadır.

3.2 Evren ve Örneklem

20 – 24 yaş arası Türk üniversite öğrencileri bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Türkiye’ de üniversitede okuyan öğrenci sayısı 1.942.995’ tir (Türkiye’ nin Yükseköğretim Stratejisi, Taslak Rapor, 2006).

Çalışmanın örneklem grubunu İstanbul’ da ki vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan 20 – 24 yaş arası 204 Türk üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgiler Formu, Eysenck Kişilik Envanteri ve Değerler Envanteri kullanılmıştır.

3.3.1 Demografik Bilgiler Formu

Uygulamanın ilk bölümünde katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin saptanmasına yönelik soru formu uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan form 15 sorudan oluşmaktadır. Bunlar yaş, cinsiyet, öğrenim gördüğü fakülte / bölüm, yaşadığı şehir gibi çalışmanın bağımsız değişkenlerine ait bilgileri ve ailesiyle sorunlarının olup olmadığı, varsa kiminle olduğu, okulunda sorunlarının olup olmadığı, sorunlarını kiminle paylaştığı gibi katılımcıların çeşitli psikososyal özelliklerinin belirlenmesine yönelik sorulardır (*Ek 1*).

3.3.2 Eysenck Kişilik Envanteri

Uygulamanın ikinci bölümünde H. J. Eysenck ve S.B. Eysenck tarafından geliştirilen Eysenck Kişilik Envanteri (Eysenck Personality Questionnaire) uygulanmıştır. Testin Türkiye’de yapılmış standardizasyon çalışması bulunmamaktadır.

Eysenck Kişilik Envanteri katılımcıların “evet” ve “hayır” olarak cevapladıkları, sınıflama ölçeğine dayanan psikotizm, nevrozizm, dışadönüklük ve yalan boyutlarını ölçen 101 itemden oluşmaktadır. Dört boyutun soruları birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Psikotizm (P) ölçeğinde 25, dışadönüklük (E) ölçeğinde 21, nevrozizm (N) de 23, yalan (L) ölçeğinde ise 21 soru bulunmaktadır, böylece toplam 100 item değerlendirmeye alınmaktadır.

16 yaş ve üstü kişilere uygulanan test için bir zaman sınırlaması bulunmamaktadır.

Testin normları İngiliz toplumunda çok yüksek ve çok düşük düzeydeki kişiler dışında toplumun her kesiminden gelen 6000’in üstünde normal davranış kadın ve

erkeğe random olarak uygulama sonucunda elde edilen verilere dayandırılmıştır. Normları patolojik olmayan kişiler oluşturmaktadır. Dört boyut için ayrı ayrı ve her boyutta da erkek ve kadınlar için ayrı norm değerleri saptanmıştır. Bunlar;

Psikotisizm boyutunda erkeklerde ortalama 3.95, SD 3.23; kadınlarda ortalama 2.77, SD 2.54;

Dışadönüklük boyutunda erkeklerde ortalama 13.12, SD 4.95; kadınlarda ortalama 12.95, SD 4.67;

Nevrotisizm boyutunda erkeklerde ortalama 9.69, SD 5.1; kadınlarda ortalama 12.73, SD 5.07;

Yalan boyutunda erkeklerde ortalama 7.22, SD 4.24; kadınlarda ortalama 8.06, SD 4.14 olarak belirlenmiştir.

Dışadönüklük, nevrozisizm ve psikotisizm boyutları testte ölçülmesi hedeflenen asıl kişilik boyutlarını oluştururken, yalan boyutunun amacı sahte görünüm verme, gerçeği gizleme çabasında olan katılımcıları belirlemektir.

3.3.3 Değerler Envanteri

Üçüncü bölüm olarak Allport, Vernon ve Lindzey tarafından geliştirilmiş olan Değerlerin Tetkiki Testi olarak da adlandırılan Değerler Envanteri uygulanmıştır,

Teorik, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dini olmak üzere altı ideal değer tipini ölçmeye yönelik tasarlanmıştır.

Birbirine benzer çeşitli sityasyonlara dayandırılarak hazırlanmış 30 soruluk ve 15 soruluk iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümdeki sorular iki seçeneklidir ve her sorunun toplam puanı üçtür; ikinci bölümdeki sorular ise dört seçeneklidir ve en

yüksek tercihe sahip seçenek üç puan, en düşük tercih ise sıfır puan almaktadır. Her sorunun toplam puanı altıdır.

Her değer için 20 olmak üzere toplam 120 cevap verilmesi beklenmektedir, altı değerden alınan cevaplar test için hazırlanmış özel profil üzerinde gösterilir. Böylece katılımcıların bütün değerlerde işgal ettikleri yerin anlamlılığı da aynı anda görülebilmektedir.

Testin oluşturulması sırasında her değer için ortalama puanı 30 olarak hesaplanmıştır. Her katılımcının tüm değerlerden alacağı toplam puan 180'dir. Profildeki düşük ve yüksek puanlar anlamlılık taşımaktadır. Ancak burada her bir değer için mutlak kuvveti yerine göreceli kuvveti ölçülmektedir. Bir değerden elde edilen yüksek puan, diğer değerlerin bir veya daha fazlasından elde edilen puanın azaltılmasıyla olur.

3.4 Veri Çözümleme Yöntemleri

Araştırma verilerinin istatistiksel analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 11. 5 For Windows programı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde bağımsız örneklemlili t-testi, korelasyon, tek yönlü varyans analizi, ANOVA kullanılmıştır. İki yönlü t-testine göre anlamlılık seviyeleri saptanmıştır. Bulgular araştırmanın amacı, varsayım ve hipotezleri temel alınarak sunulmuştur.

Çalışmanın verileri değerlendirilirken tamamlayıcı istatistiksel metotlar; Frekans Dağılımı, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapmaları da hesaplanmıştır. Sonuçlar $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Yaş	N	%
20	39	19,0
21	53	26,0
22	40	20,0
23	39	19,0
24	33	16,0
TOPLAM	204	100

Tablo 1’de belirtildiği gibi örnekleme oluşturan üniversite öğrencilerinin 39’u (% 19) 20 yaşında; 53’ü (% 26) 21 yaşında; 40’ı (% 20) 22 yaşında; 39’u (% 19) 23 yaşında ve 33’ü (% 16) 24 yaşındadır.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Cinsiyet	N	%
Kadın	121	59,0
Erkek	83	41,0
TOPLAM	204	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğrencilerin % 59’u kız, % 41’i erkektir.

Tablo 3. Katılımcıların Fakülte Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Fakülte	N	%
Fen-Edebiyat	40	20
Hukuk	34	16,7
İktisadi ve İdari Bilimler	35	17,0
Mimarlık	23	11,2
Sağlık Yüksekokulu	7	3,4
İletişim	25	12,2
Eğitim	7	3,4
Mühendislik	28	13,7
Güzel Sanatlar	5	2,4
TOPLAM	204	100

Tablo 4. Katılımcıların Sürekli Kaldıkları Yer Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Sürekli Kaldığı Yer	N	%
Yurtta Kalıyorum	47	23,1
Arkadaşlarımla Birlikte Evde Kalıyorum	39	19,1
Ailemle Beraber Kalıyorum	97	47,4
Yakınımın Yanında Kalıyorum	4	2,0
Yalnız Evde Kalıyorum	12	6,0
Başka	5	2,4
TOPLAM	204	100

Tablo 4'te de görüldüğü gibi katılımcıların çoğu (% 47,4) ailesiyle beraber kalmaktadır. % 23,1'i ise yurttadır.

Tablo 5. Katılımcıların Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Ailenin Aylık Ortalama Geliri	N	%
Düşük	9	5,0
Orta	157	76,5
Yüksek	38	18,5
TOPLAM	204	100

Tablo 5’te de belirtildiği gibi örneklem grubunun % 76,5 gibi bir oranla çoğunu orta ekonomik seviye oluşturmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Anne Babalarının Medeni Durumu Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Anne Babanın Medeni Durumu	N	%
Berber Yaşıyorlar	183	89,4
Ayrı Yaşıyorlar	7	3,6
Boşandılar	8	4,0
Babamı Kaybettim	6	3,0
TOPLAM	204	100

Tablo 6’da anlatıldığı gibi katılımcıların % 89,4’ünün anne-babası beraber yaşamakta iken % 4’ünün anne-babası boşanmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Kardeş	N	%
1	33	16,3
2	105	51,4
3	53	25,9
4	6	2,9
5	2	1,0
6	2	1,0
7	1	0,5
8	1	0,5
9	1	0,5
TOPLAM	204	100

Tablo 7 katılımcıların % 51,4'ünün iki çocuklu ailelerden geldiğini göstermektedir. Katılımcıların % 16,3'ü tek çocuktur, % 25,9'u ise üç kardeştir.

**Tablo 8. Katılımcıların Kaçınıcı Çocuk Olduğu Değişkeni
Frekans Dağılım ve Yüzdesi**

Kaçınıcı Çocuk	N	%
1	101	49,5
2	80	39,0
3	16	8,0
4	3	1,5
5	1	0,5
6	2	1,0
7	1	0,5
TOPLAM	204	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin % 49,5'i ailenin birinci çocuğudur, % 39'u ise ikinci çocuktur.

Tablo 9. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumu Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Annenin Eğitim Durumu	N	%
Okuma-Yazması Yok	3	1,5
Okur-Yazar	3	1,5
İlkokul Mezunu	38	18,5
Ortaokul Mezunu	19	9,4
Lise Mezunu	77	37,6
Üniversite Mezunu	56	27,5
Yüksek lisans/Doktora Tamamlamış	8	4,0
TOPLAM	204	100

Tablo 9 katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerini göstermektedir. Buna göre annelerin % 37,6'sı lise mezunudur, % 1,5'inin okuma yazması yoktur, % 1,5'i ise sadece okur-yazardır.

Tablo 10. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Babanın Eğitim Durumu	N	%
Okur-Yazar	5	2,5
İlkokul Mezunu	17	8,3
Ortaokul Mezunu	13	6,3
Lise Mezunu	65	32,0
Üniversite Mezunu	93	45,4
Yüksek lisans/Doktora Tamamlamış	11	5,5
TOPLAM	204	100

Tablo 10 katılımcıların babalarının eğitim düzeylerini göstermektedir. Babaların % 45,4'ü üniversite mezunudur, % 2,5'i okur-yazardır, okuma-yazması olmayan ise yoktur.

Tablo 11. Katılımcıların Annelerinin İş Durumu Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Annenin İş Durumu	N	%
Çalışıyor	59	29,0
Çalışmıyor	101	50,0
Emekli	43	21,0
TOPLAM	204	100

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin % 50'si çalışmamaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Babalarının İş Durumu Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Babanın İş Durumu	N	%
Vefat	6	3,0
Çalışıyor	152	74,0
Çalışmıyor	2	1,0
Emekli	44	22,0
TOPLAM	204	100

Tablo 12'ye göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının % 74'ü çalışmaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların Aile Sorunları Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Aile Sorunları	N	%
Yok	172	84,0
Anne İle	11	5,5
Baba İle	10	5,0
Kardeş İle	9	4,5
Diğer	2	1,0
TOPLAM	204	100

Tablo 13'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin % 84'ünün ailesi ile sorunu yoktur. Ailesi ile sorunu olan katılımcıların ise % 5,5'inin annesi ile, % 5'inin babası ile ve % 4,5'inin kardeşi ile sorunu vardır.

Tablo 14. Katılımcıların Okul Sorunları Değişkeni Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Okul Sorunları	N	%
Yok	176	85,8
Öğretmen İle	15	7,3
Arkadaşlar İle	8	3,9
Diğer	5	3,0
TOPLAM	204	100

Tablo 14'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin % 85,8'inin de okulda sorunu yoktur. Okulda sorunu olan katılımcıların ise % 7,3'ünün öğretmen ile, % 3,9'unun ise arkadaşları ile sorunu vardır.

Tablo 15. Katılımcıların Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma	N	%
Evet	185	90,0
Hayır	19	10,0
TOPLAM	204	100

Tablo 15’de görüldüğü gibi katılımcıların % 90’ı sorunlarını başkalarıyla paylaşmaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların Sorunlarını Kiminle Paylaştığı Değişkeni

Frekans Dağılım ve Yüzdesi

Sorunlarını Kiminle Paylaşıyor	N	%
Hiç Kimseyle	17	8,4
Anne İle	89	43,4
Baba İle	4	2,0
Kardeş İle	18	9,0
Arkadaş İle	75	36,7
Diğer	1	0,5
TOPLAM	204	100

Tablo 16’ya göre katılımcıların % 43,4’ü sorunlarını anne ile , % 36,7’si arkadaşı ile paylaşırken sadece % 2’si baba ile paylaşmaktadır.

Tablo 17. 20-24 Yaş Arası Düşük ve Yüksek Nevrotisizm Puanı Alan Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	NEVROTİK	N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	Düşük	51	32,18	4,999
	Yüksek	51	31,47	5,255
EKONOMİK	Düşük	51	32,49	5,753
	Yüksek	51	30,78	4,305
ESTETİK	Düşük	51	29,88	6,755
	Yüksek	51	27,47	6,341
SOSYAL	Düşük	51	33,53	5,182
	Yüksek	51	33,27	4,644
POLİTİK	Düşük	51	27,24	6,244
	Yüksek	51	27,45	5,907
DİNİ	Düşük	51	24,69	10,481
	Yüksek	51	29,55	8,705

Tablo 18. 20- 24 Yaş Arası Düşük ve Yüksek Nevrotisizm Puanı Alan Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri

	F	Sig.	t	df	Anlam lılık Seviye si (İki Yönlü)	Mean Differenc e Ortalama Fark	Std. Error Difference Farkın Standart Hatası	Farkın % 95 Güven Aralığı	
								Alt	Üst
TEORİK	,063	,803	,695	100	,489	,71	1,016	-1,309	2,721
EKONOMİK	6,091	,015	1,695	100	,093	1,71	1,006	-,290	3,702
ESTETİK	1,127	,291	1,859	100	,066	2,41	1,297	-,162	4,986
SOSYAL	1,014	,316	,262	100	,794	,25	,974	-1,678	2,188
POLİTİK	,337	,563	-,179	100	,858	-,22	1,204	-2,604	2,172
DİNİ	2,887	,092	-2,549	100	,012*	-4,86	1,908	-8,648	-1,078

Sig. (2-tailed) : Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)

* $p < 0,05$

Tablo 18’de görüldüğü üzere 20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile dini değeri arasında nevrozisizm puanı yüksek olanın lehine anlamlı fark vardır ($p < 0,05$).

Tablo 19. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	CİNSİYET	N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	kız	32	31,31	5,146
	erkek	19	33,63	4,500
EKONOMİK	kız	32	31,53	5,406
	erkek	19	34,11	6,100
ESTETİK	kız	32	31,78	5,689
	erkek	19	26,68	7,334
SOSYAL	kız	32	34,16	5,460
	erkek	19	32,47	4,623
POLİTİK	kız	32	25,78	6,009
	erkek	19	29,68	6,000
DİNİ	kız	32	25,44	9,527
	erkek	19	23,42	12,089

Tablo 20. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri

	F	Sig.	t	df	Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası	Farkın % 95 Güven Aralığı	
								Alt	Üst
TEORİK	,759	,388	-1,628	49	,110	-2,32	1,424	-5,182	,543
EKONOMİK	,396	,532	-1,567	49	,123	-2,57	1,642	-5,875	,727
ESTETİK	2,547	,117	2,774	49	,008**	5,10	1,837	1,405	8,789
SOSYAL	,987	,325	1,124	49	,266	1,68	1,497	-1,326	4,691
POLİTİK	,078	,781	-2,244	49	,029*	-3,90	1,739	-7,399	-,407
DİNİ	1,194	,280	,660	49	,512	2,02	3,053	-4,119	8,152

* p < 0.05

** p < 0.01

Tablo 19 ve 20'ye göre 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile estetik değeri arasında kızların lehine anlamlı fark vardır. (p < 0,01)

20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile politik değeri arasında erkeğin lehine anlamlı fark vardır. (p < 0,05)

Tablo 21. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	CİNSİYET	N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	kız	32	31,00	5,149
	erkek	19	32,26	5,476
EKONOMİK	kız	32	30,78	4,195
	erkek	19	30,79	4,602
ESTETİK	kız	32	28,28	6,285
	erkek	19	26,11	6,367
SOSYAL	kız	32	33,25	4,635
	erkek	19	33,32	4,785
POLİTİK	kız	32	27,09	5,485
	erkek	19	28,05	6,671
DİNİ	kız	32	29,59	8,647
	erkek	19	29,47	9,039

Tablo 22. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Olan Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri

	F	Sig.	t	df	Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası	Farkın % 95 Güven Aralığı	
								Alt	Üst
TEORİK	,055	,815	-,827	49	,412	-1,26	1,527	-4,331	1,805
EKONOMİK	,000	,983	-,007	49	,995	-,01	1,259	-2,539	2,523
ESTETİK	,103	,750	1,190	49	,240	2,18	1,829	-1,500	5,852
SOSYAL	,073	,789	-,048	49	,962	-,07	1,359	-2,796	2,664
POLİTİK	,733	,396	-,557	49	,580	-,96	1,723	-4,421	2,503
DİNİ	,200	,657	,047	49	,963	,12	2,547	-4,998	5,238

Tablo 22' de görüldüğü gibi 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı yüksek olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile değerleri arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 23. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Kız Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	NEVROTİK	N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	Düşük	32	31,31	5,146
	Yüksek	32	31,00	5,149
EKONOMİK	Düşük	32	31,53	5,406
	Yüksek	32	30,78	4,195
ESTETİK	Düşük	32	31,78	5,689
	Yüksek	32	28,28	6,285
SOSYAL	Düşük	32	34,16	5,460
	Yüksek	32	33,25	4,635
POLİTİK	Düşük	32	25,78	6,009
	Yüksek	32	27,09	5,485
DİNİ	Düşük	32	25,44	9,527
	Yüksek	32	29,59	8,647

Tablo 24. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Kız Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri

	F	Sig.	t	df	Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası	Farkın % 95 Güven Aralığı	
								Alt	Üst
TEORİK	,119	,731	,243	62	,809	,31	1,287	-2,260	2,885
EKONOMİK	2,508	,118	,620	62	,538	,75	1,210	-1,668	3,168
ESTETİK	,074	,787	2,335	62	,023*	3,50	1,499	,504	6,496
SOSYAL	1,653	,203	,716	62	,477	,91	1,266	-1,625	3,437
POLİTİK	,184	,669	-,913	62	,365	-1,31	1,438	-4,188	1,563
DİNİ	1,196	,278	-1,827	62	,072	-4,16	2,274	-8,703	,390

* $p < 0.05$

Tablo 24'te de görüldüğü gibi 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan kız üniversite öğrencilerinin estetik değerleri arasında nevrozisizm puanı düşük olan kız üniversite öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır ($p < 0,05$).

Tablo 25. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	NEVROTİK	N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	Düşük	19	33,63	4,500
	Yüksek	19	32,26	5,476
EKONOMİK	Düşük	19	34,11	6,100
	Yüksek	19	30,79	4,602
ESTETİK	Düşük	19	26,68	7,334
	Yüksek	19	26,11	6,367
SOSYAL	Düşük	19	32,47	4,623
	Yüksek	19	33,32	4,785
POLİTİK	Düşük	19	29,68	6,000
	Yüksek	19	28,05	6,671
DİNİ	Düşük	19	23,42	12,089
	Yüksek	19	29,47	9,039

Tablo 26. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Olan Erkek Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri

	F	Sig.	t	df	Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası	Farkın % 95 Güven Aralığı	
								Alt	Üst
TEORİK	,442	,510	,842	36	,406	1,37	1,626	-1,929	4,666
EKONOMİK	2,483	,124	1,892	36	,067	3,32	1,753	-,239	6,871
ESTETİK	1,724	,197	,260	36	,796	,58	2,228	-3,940	5,098
SOSYAL	,013	,909	-,552	36	,585	-,84	1,526	-3,938	2,254
POLİTİK	,039	,845	,793	36	,433	1,63	2,058	-2,543	5,806
DİNİ	1,756	,194	-1,748	36	,089	-6,05	3,463	-13,076	,971

Tablo 26’da belirtildiği gibi 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 27. 20-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	CİNSİYET	N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	kız	121	31,08	5,253
	erkek	83	32,23	5,085
EKONOMİK	kız	121	30,54	4,987
	Erkek	83	32,22	5,553
ESTETİK	kız	121	30,40	6,145
	erkek	83	27,06	6,515
SOSYAL	kız	121	34,11	6,025
	erkek	83	32,61	5,207
POLİTİK	kız	121	27,11	5,903
	erkek	83	28,76	6,168
DİNİ	kız	121	26,77	8,864
	erkek	83	27,23	9,252

Tablo 28. 20- 24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklemli t-Testine Göre Anlamlılık Seviyeleri

	F	Sig.	t	df	Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası	Farkın % 95 Güven Aralığı	
								Alt	Üst
TEORİK	,296	,587	-1,551	202	,122	-1,15	,739	-2,604	,311
EKONOMİK	1,974	,162	-2,256	202	,025*	-1,68	,745	-3,148	-,212
ESTETİK	,369	,544	3,717	202	,000***	3,34	,898	1,567	5,106
SOSYAL	1,943	,165	1,836	202	,068	1,49	,813	-,111	3,097
POLİTİK	,169	,681	-1,928	202	,055	-1,65	,857	-3,341	,038
DİNİ	,033	,856	-,358	202	,721	-,46	1,286	-2,996	2,075

* $p < 0.05$

*** $p < 0.001$

Tablo 28'de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre 20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin ekonomik değerleri arasında erkek öğrencilerin lehine anlamlı fark vardır ($p < 0,05$).

Cinsiyet değişkenine göre 20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin estetik değerleri arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı fark vardır ($p < 0,001$).

Tablo 29. Farklı Fakültelerde Öğrenim Gören 20- 24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
TEORİK	fen-edebiyat fak	40	32,53	4,935
	hukuk	34	30,76	5,022
	iktisadi ve idari bilimler fakültesi	35	31,06	5,011
	mimarlık	28	32,25	4,742
	muhendislik fakultesi	28	32,39	5,195
	TOPLAM	165	31,78	4,978
EKONOMİK	fen-edebiyat fak	40	30,73	5,301
	hukuk	34	31,00	4,632
	iktisadi ve idari bilimler fakültesi	35	30,89	5,487
	mimarlık	28	30,29	5,325
	muhendislik fakultesi	28	32,07	6,749
	TOPLAM	165	30,97	5,451
ESTETİK	fen-edebiyat fak	40	27,90	6,986
	hukuk	34	30,06	5,128
	iktisadi ve idari bilimler fakültesi	35	29,06	7,260
	mimarlık	28	30,25	5,562
	muhendislik fakultesi	28	25,11	4,984
	TOPLAM	165	28,52	6,337
SOSYAL	fen-edebiyat fak	40	35,58	5,481
	hukuk	34	33,06	5,365
	iktisadi ve idari bilimler fakültesi	35	31,77	5,558
	mimarlık	28	32,86	4,805
	muhendislik fakultesi	28	31,89	5,152
	TOPLAM	165	33,16	5,444
POLİTİK	fen-edebiyat fak	40	26,80	6,910
	hukuk	34	28,56	6,234
	iktisadi ve idari bilimler fakültesi	35	29,34	4,970
	mimarlık	28	27,36	5,258
	muhendislik fakultesi	28	30,04	5,447
	TOPLAM	165	28,35	5,932
DİNİ	fen-edebiyat fak	40	26,48	10,975
	hukuk	34	26,82	8,133
	iktisadi ve idari bilimler fakültesi	35	27,89	9,890
	mimarlık	28	27,00	9,035
	muhendislik fakultesi	28	28,50	7,105
	TOPLAM	165	27,28	9,194

20- 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre nevrozizm puanlarının dağılımı Şekil 2’de; değerler envanteri alt boyutlarının dağılımları da Şekil 3, 4, 5, 6, 7, 8’de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 30. Farklı Fakültelerde Öğrenim Gören 20- 24 Yaş Arası Üniversite

Öğrencilerinin Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Tek Yönlü Varyans

Analizine Göre Anlamlılık Seviyeleri

		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Seviyesi
TEORİK	Gruplar Arası	92,239	4	23,060	,929	,449
	Gruplar İçi	3971,907	160	24,824		
	TOPLAM	4064,145	164			
EKONOMİK	Gruplar Arası	49,759	4	12,440	,413	,799
	Gruplar İçi	4823,089	160	30,144		
	TOPLAM	4872,848	164			
ESTETİK	Gruplar Arası	515,915	4	128,979	3,400	,011**
	Gruplar İçi	6069,297	160	37,933		
	TOPLAM	6585,212	164			
SOSYAL	Gruplar Arası	348,646	4	87,161	3,091	,017*
	Gruplar İçi	4511,936	160	28,200		
	TOPLAM	4860,582	164			
POLİTİK	Gruplar Arası	239,248	4	59,812	1,730	,146
	Gruplar İçi	5532,061	160	34,575		
	TOPLAM	5771,309	164			
DİNİ	Gruplar Arası	89,717	4	22,429	,261	,903
	Gruplar İçi	13773,459	160	86,084		
	TOPLAM	13863,176	164			

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tablo 30’da belirtildiği gibi farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre 20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin estetik değeri arasında anlamlı fark vardır ($p < 0.001$).

Mimarlık, Hukuk ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde estetik değer yüksektir, buna karşın en düşük estetik değer Mühendislik Fakültesindedir (bkz. Şekil 1).

Farklı fakültelerde öğrenim görme değişkenine göre 20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin sosyal değeri arasında anlamlı fark vardır ($p < 0.05$).

Fen-Edebiyat ve Hukuk Fakültelerinde sosyal değer yüksek iken, Mühendislik ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde sosyal değer düşük olması dikkati çekmektedir (bkz. Şekil 1).

Tablo 31. 20- 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanlarının ve Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	N	Ortalama	Standart Sapma
NEVROTİK	204	12,58	4,462
TEORİK	204	31,55	5,203
EKONOMİK	204	31,22	5,276
ESTETİK	204	29,04	6,494
SOSYAL	204	33,50	5,740
POLİTİK	204	27,78	6,052
DİNİ	204	26,96	9,004

Tablo 32. 20- 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm**Puanları ve Değerler Envanteri Alt Boyutları Arası Korelatif İlişkiler**

		NEVROTİK	TEORİK	EKONOMİK	ESTETİK	SOSYAL	POLİTİK	DİNİ
NEVROTİK	r	1						
	Anlamlılık Seviyesi	.						
	N	204						
TEORİK	r	-,014	1					
	Anlamlılık Seviyesi	,843	.					
	N	204	204					
EKONOMİK	r	-,144	-,001	1				
	Anlamlılık Seviyesi	,041*	,990	.				
	N	204	204	204				
ESTETİK	r	-,118	-,148	-,133	1			
	Anlamlılık Seviyesi	,092	,035*	,059	.			
	N	204	204	204	204			
SOSYAL	r	-,006	-,111	-,300	,098	1		
	Anlamlılık Seviyesi	,928	,112	,000***	,163	.		
	N	204	204	204	204	204		
POLİTİK	r	,021	-,081	-,019	-,252	-,330	1	
	Anlamlılık Seviyesi	,770	,252	,793	,000***	,000***	.	
	N	204	204	204	204	204	204	
DİNİ	r	,169	-,351	-,285	-,450	-,242	-,221	1
	Anlamlılık Seviyesi	,015*	,000***	,000***	,000***	,000***	,002	.
	N	204	204	204	204	204	204	204

* p < 0.05

*** p < 0.001

Pearson Correlation (r) Sig. (2-tailed): Anlamlılık Seviyesi (İki Yönlü)

Tablo 32’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre 20 - 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır.

20- 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile ekonomik değerleri arasında negatif korelasyon vardır (p < 0.05).

20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile dini değerleri arasında pozitif korelasyon vardır ($p < 0.05$).

20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerin Estetik değerleri ile Teorik değerleri; Dini değerleri ile Politik değerleri arasında $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde negatif korelasyon vardır.

20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerin Dini değerleri ile Teorik değerleri; Sosyal değerleri ile Ekonomik değerleri; Politik değerleri ile Estetik değerleri; Dini değerleri ile Estetik değerleri; Politik değerleri ile Sosyal değerleri arasında $p < 0.001$ anlamlılık seviyesinde negatif korelasyon vardır.

Tablo 33. 20- 24 Yaş Arası Kız Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları İle Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	N	Ortalama	Standart Sapma
NEVROTİK	121	12,78	4,441
TEORİK	121	31,08	5,253
EKONOMİK	121	30,54	4,987
ESTETİK	121	30,40	6,145
SOSYAL	121	34,11	6,025
POLİTİK	121	27,11	5,903
DİNİ	121	26,77	8,864

Tablo 34. 20- 24 Yaş Arası Kız Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları ve Değerler Envanteri Alt Boyutları Arası Korelatif İlişkiler

		NEVROTİK	TEORİK	EKONOMİK	ESTETİK	SOSYAL	POLİTİK	DİNİ
NEVROTİK	r	1						
	Anlamlılık Seviyesi	.						
	N	121						
TEORİK	r	-,026	1					
	Anlamlılık Seviyesi	,780	.					
	N	121	121					
EKONOMİK	r	-,081	-,110	1				
	Anlamlılık Seviyesi	,377	,229	.				
	N	121	121	121				
ESTETİK	r	-,186	-,179	-,047	1			
	Anlamlılık Seviyesi	,041*	,050*	,609	.			
	N	121	121	121	121			
SOSYAL	r	-,041	-,043	-,338	,095	1		
	Anlamlılık Seviyesi	,657	,638	,000***	,298	.		
	N	121	121	121	121	121		
POLİTİK	r	,088	-,129	,059	-,193	-,395	1	
	Anlamlılık Seviyesi	,335	,159	,523	,033*	,000***	.	
	N	121	121	121	121	121	121	
DİNİ	r	,159	-,292	-,274	-,497	-,267	-,220	1
	Anlamlılık Seviyesi	,082	,001***	,002**	,000***	,003**	,015*	.
	N	121	121	121	121	121	121	121

* $p \leq 0.05$
** $p < 0.01$
*** $p \leq 0.001$

Tablo 34’de görüldüğü üzere 20- 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır.

20- 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile estetik değerleri arasında negatif korelasyon vardır ($p < 0.05$).

20- 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin Politik değerleri ile Estetik değerleri; Dini değerleri ile Politik değerleri; Teorik değerleri ile Estetik değerleri arasında $p \leq 0.05$ anlamlılık seviyesinde negatif korelasyon vardır.

20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerin Sosyal değerleri ile Ekonomik değerleri; Dini değerleri ile Estetik değerleri; Sosyal değerleri ile Politik değerleri; Dini değerleri ile Teorik değerleri arasında $p \leq 0.001$ anlamlılık düzeyinde negatif korelasyon vardır.

20- 24 yaş arası üniversite öğrencilerin Dini değerleri ile Ekonomik değerleri; Dini değerleri ile Sosyal değerleri arasında $p < 0.01$ anlamlılık derecesinde negatif korelasyon vardır.

Tablo 35. 20- 24 Yaş Arası Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm Puanları İle Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	N	Ortalama	Standart Sapma
NEVROTİK	83	12,29	4,503
TEORİK	83	32,23	5,085
EKONOMİK	83	32,22	5,553
ESTETİK	83	27,06	6,515
SOSYAL	83	32,61	5,207
POLİTİK	83	28,76	6,168
DİNİ	83	27,23	9,252

Tablo 36. 20- 24 Yaş Arası Erkek Üniversite Öğrencilerinin Nevrotisizm**Puanları ve Değerler Envanteri Alt Boyutları Arası Korelatif İlişkiler**

		NEVROTİK	TEORİK	EKONOMİK	ESTETİK	SOSYAL	POLİTİK	DİNİ
NEVROTİK	r	1						
	Anlamlılık Seviyesi	.						
	N	83						
TEORİK	r	,018	1					
	Anlamlılık Seviyesi	,873	.					
	N	83	83					
EKONOMİK	r	-,210	,107	1				
	Anlamlılık Seviyesi	,057	,337	.				
	N	83	83	83				
ESTETİK	r	-,070	-,048	-,159	1			
	Anlamlılık Seviyesi	,529	,665	,150	.			
	N	83	83	83	83			
SOSYAL	r	,032	-,197	-,213	,026	1		
	Anlamlılık Seviyesi	,771	,074	,053	,817	.		
	N	83	83	83	83	83		
POLİTİK	r	-,055	-,050	-,165	-,273	-,197	1	
	Anlamlılık Seviyesi	,622	,651	,136	,012*	,074	.	
	N	83	83	83	83	83	83	
DİNİ	r	,188	-,450	-,317	-,407	-,201	-,234	1
	Anlamlılık Seviyesi	,088	,000***	,004**	,000***	,068	,033*	.
	N	83	83	83	83	83	83	83

* p < 0.05

** p < 0.01

*** p < 0.001

Tablo 36’da görüldüğü gibi 20- 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile değerleri arasında ilişki yoktur (p > 0.05).

20- 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin Politik değerleri ile Estetik değerleri; Dini değerleri ile Politik değerleri arasında $p < 0.05$ anlamlılık seviyesinde negatif korelasyon vardır.

20- 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin Dini değerleri ile Ekonomik değerleri arasında negatif korelasyon vardır ($p < 0.01$).

20- 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin Dini değerleri ile Teorik değerleri; Dini değerleri ile Estetik değerleri arasında $p < 0.001$ anlamlılık düzeyinde negatif korelasyon vardır.

Tablo 37. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Aile Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Aile Sorunları	N	%
Yok	40	77,4
Anne İle	5	10,1
Baba İle	1	2,4
Kardeş İle	5	10,1
TOPLAM	51	100

Tablo 37’de görüldüğü üzere 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı yüksek üniversite öğrencilerinin aile sorunlarının azlığı dikkati çekmektedir. % 77,4’ünün ailesi ile sorunu yoktur (bkz. Şekil 9).

Tablo 38. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Okul Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Okul Sorunları	N	%
Yok	41	79,3
Öğretmen ile	4	8,2
Arkadaşlar İle	5	10,1
Diğer	1	2,4
TOPLAM	51	100

Tablo 38’de de görüldüğü üzere 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı yüksek üniversite öğrencilerinin % 79,3’ünün okulla ilgili sorunu yoktur (bkz. Şekil 10).

Tablo 39. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma	N	%
Evet	43	83,2
Hayır	8	16,8
TOPLAM	51	100

Tablo 39’da belirtildiği gibi 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı yüksek üniversite öğrencilerinin sorunlarını başkaları ile paylaşma oranları % 83,2’dir (bkz. Şekil 11).

Tablo 40. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Yüksek Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Kiminle Paylaştığı” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Sorunlarını Kiminle Paylaşıyor	N	%
Hiç Kimse İle	8	16,7
Anne İle	18	34,8
Kardeş İle	7	13,7
Arkadaş İle	18	34,8
TOPLAM	51	100

Tablo 40’ta görüldüğü gibi nevrozisizm puanı yüksek katılımcıların % 34,8’i anne ile, % 34,8’i arkadaşı ile sorunlarını paylaşmaktadır. Katılımcıların hiçbiri sorunlarını baba ile paylaşmamaktadır (bkz. Şekil 12).

Tablo 41. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Aile Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Aile Sorunları	N	%
Yok	44	86,3
Anne İle	2	3,9
Baba İle	2	3,9
Kardeş İle	2	3,9
Diğer	1	2,0
TOPLAM	51	100

Tablo 41’ e göre 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük olan üniversite öğrencilerinin % 86,3’ünün aile sorunu yoktur (bkz. Şekil 9).

Tablo 42. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Okul Sorunları” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Okul Sorunları	N	%
Yok	46	90,2
Öğretmen İle	4	7,8
Arkadaşlar İle	1	2,0
TOPLAM	51	100

Tablo 42’de görüldüğü üzere 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük olan üniversite öğrencilerinin % 90,2 gibi bir oranla büyük çoğunluğunun okul sorunu yoktur (bkz. Şekil 10).

Tablo 43. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

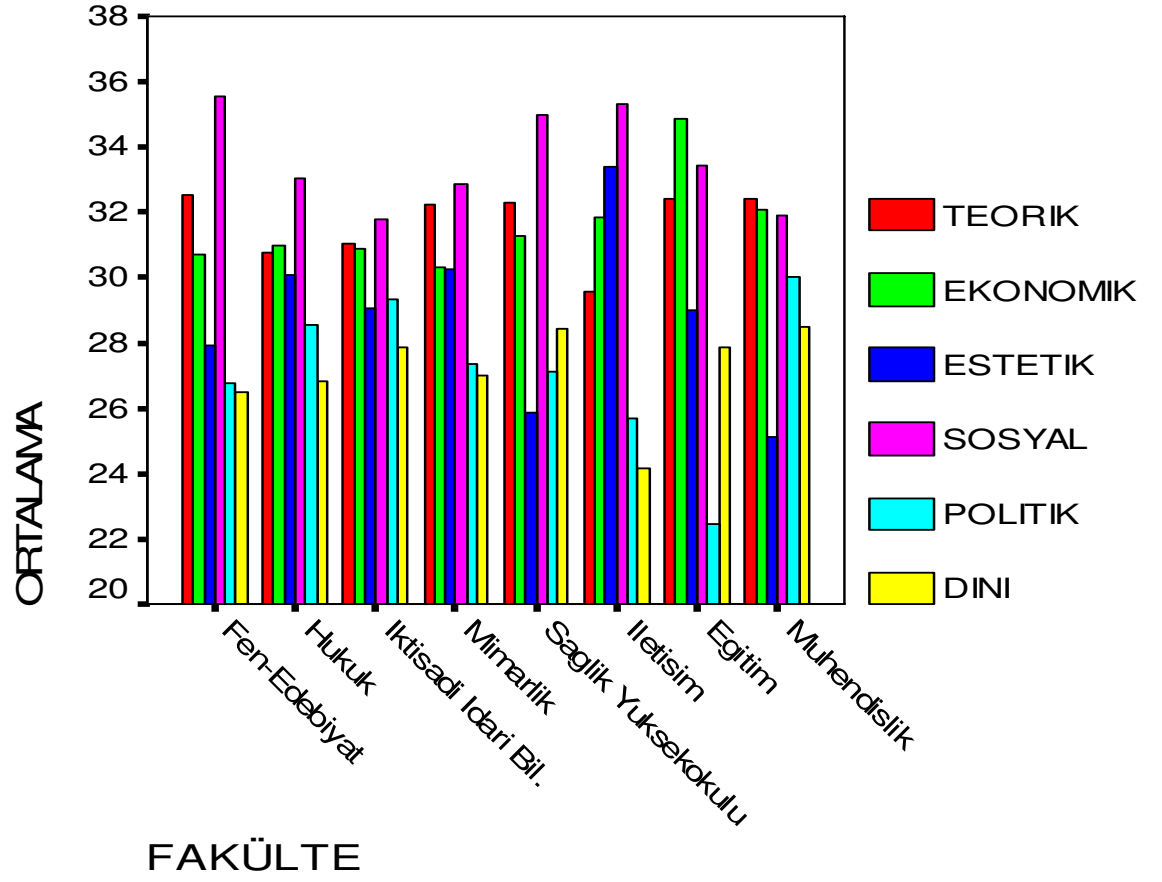
Sorunlarını Başkaları İle Paylaşma	N	%
Evet	47	92,2
Hayır	4	7,8
TOPLAM	51	100

Tablo 43’te belirtildiği gibi 20- 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük üniversite öğrencilerinin % 92,2’si sorunlarını başkaları ile paylaşmaktadır (bkz. Şekil 11).

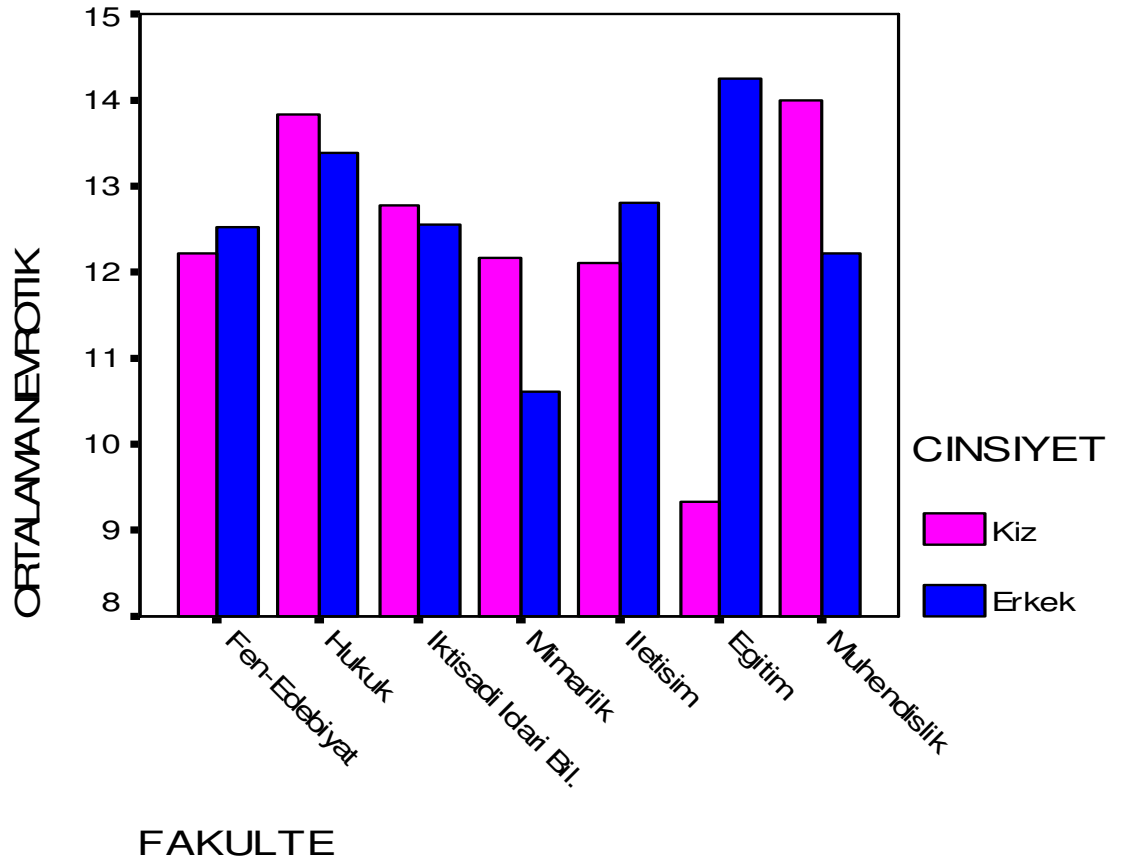
Tablo 44. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük Üniversite Öğrencilerinin “Sorunlarını Kiminle Paylaştığı” Değişkeninin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Sorunlarını Kiminle Paylaşıyor	N	%
Hiç Kimse İle	4	7,8
Anne İle	25	49,1
Kardeş İle	4	7,8
Arkadaş İle	17	33,3
Diğer	1	2,0
TOPLAM	51	100

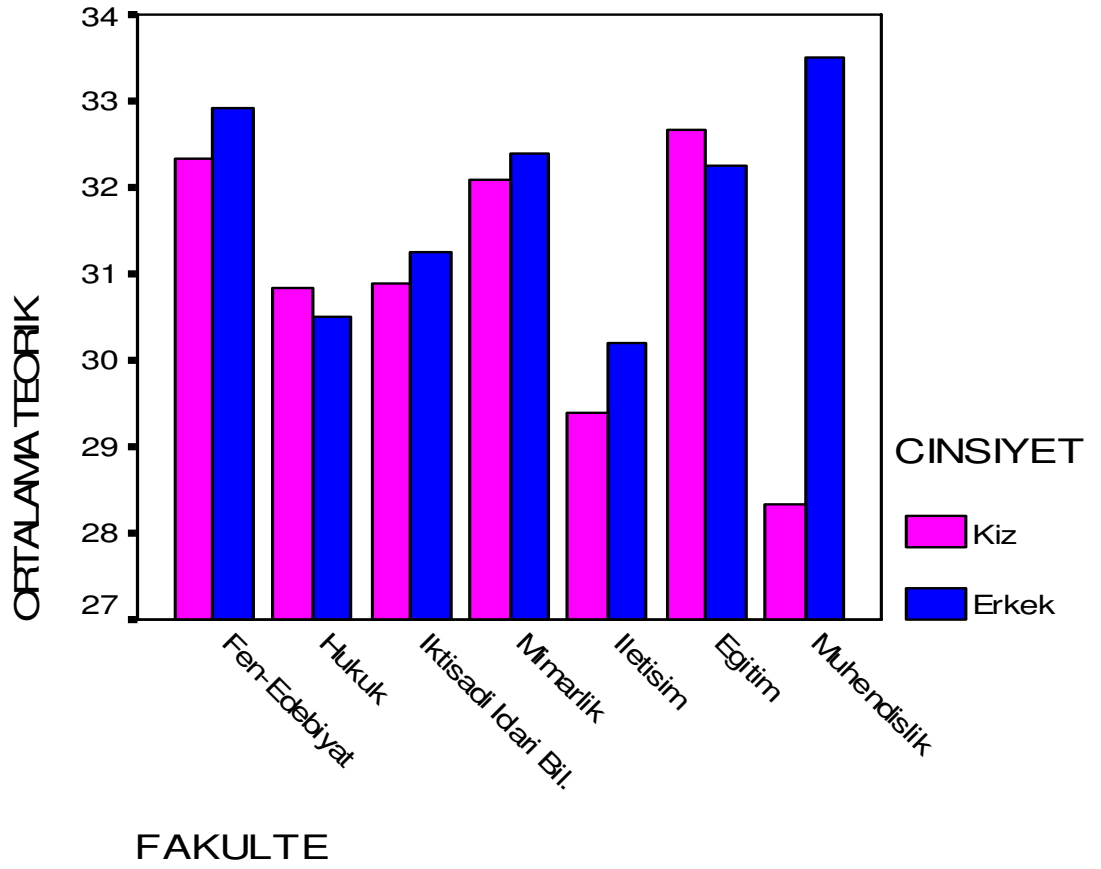
Tablo 44’te belirtildiği gibi nevrozisizm puanı düşük katılımcıların % 49’u anne ile , % 33,3’ü arkadaş ile sorunlarını paylaşmaktadır. Katılımcıların hiç biri sorunlarını baba ile paylaşmamaktadır (bkz. Şekil 12).

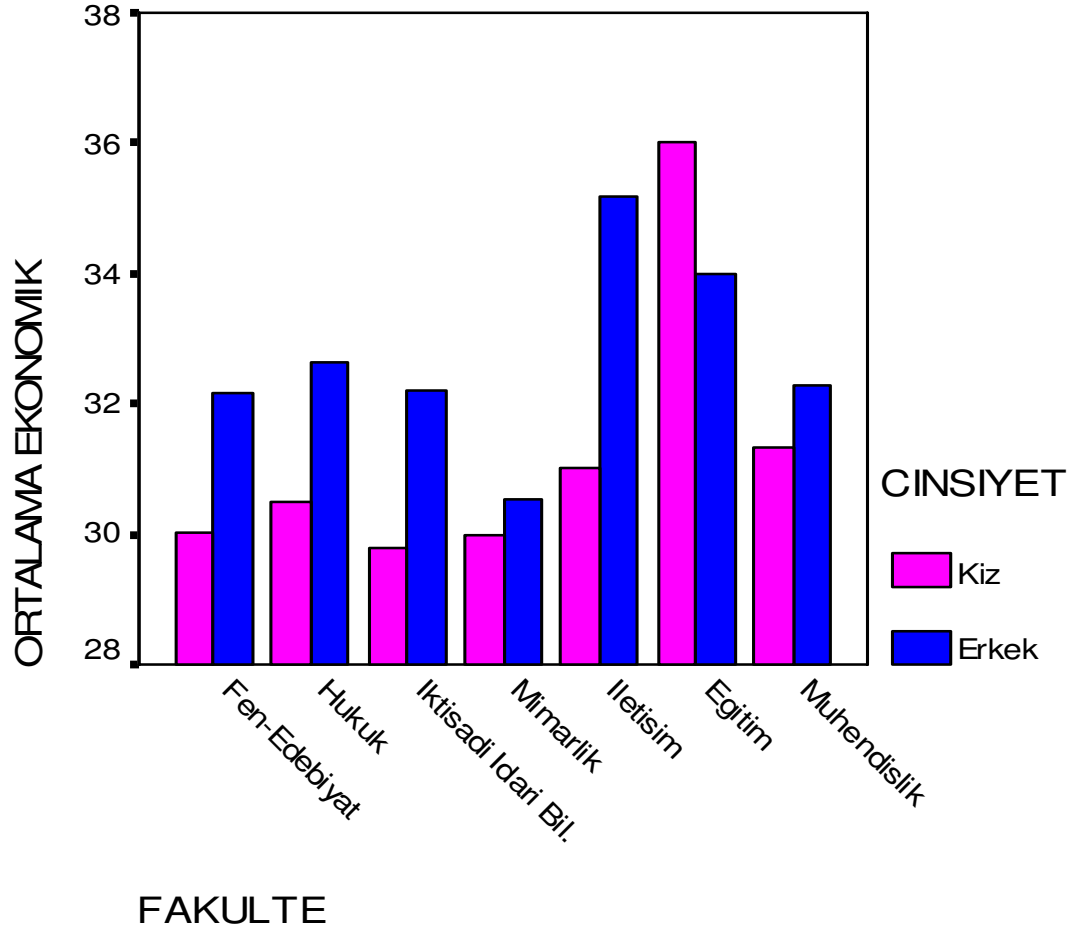
Şekil 1. 20 – 24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Değerler Envanteri Alt Boyutlarının Dağılımı

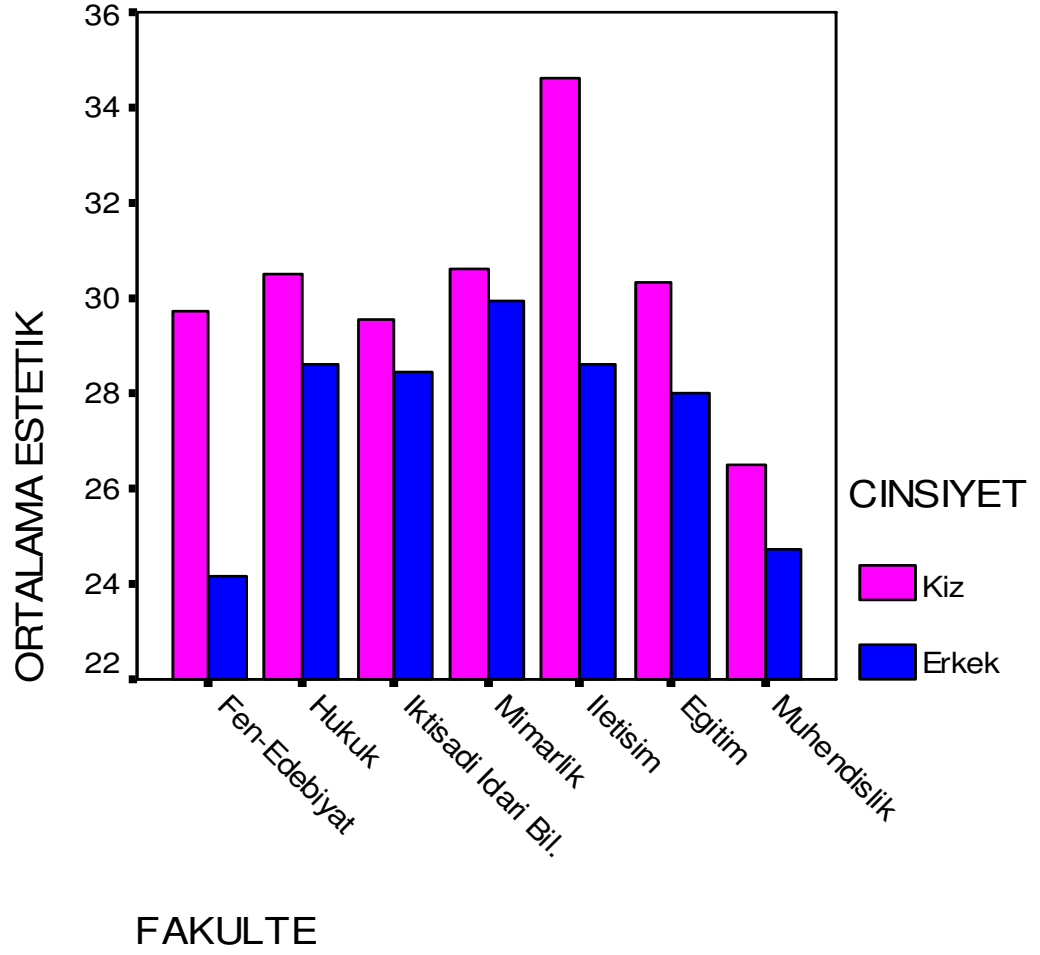
Şekil 2. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Nevrotisizm Puanlarının Dağılımı

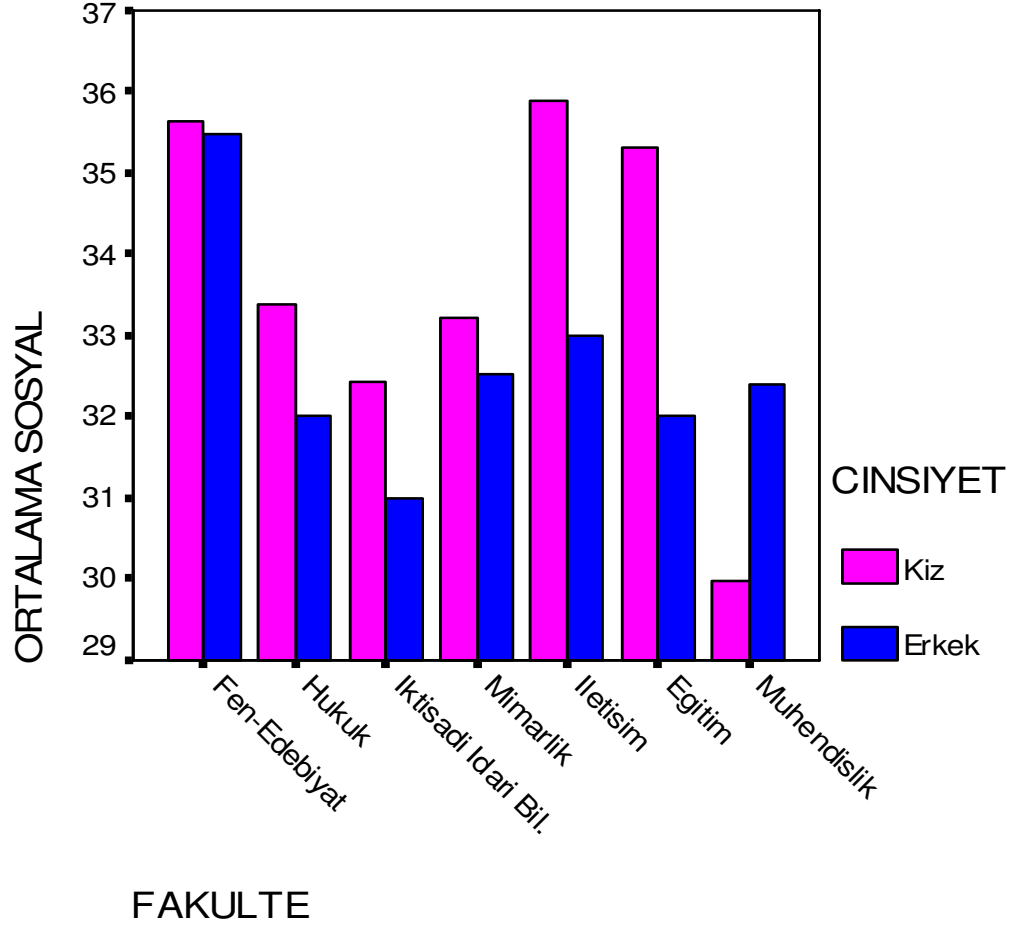
Şekil 3. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Teorik Değerlerinin Dağılımı

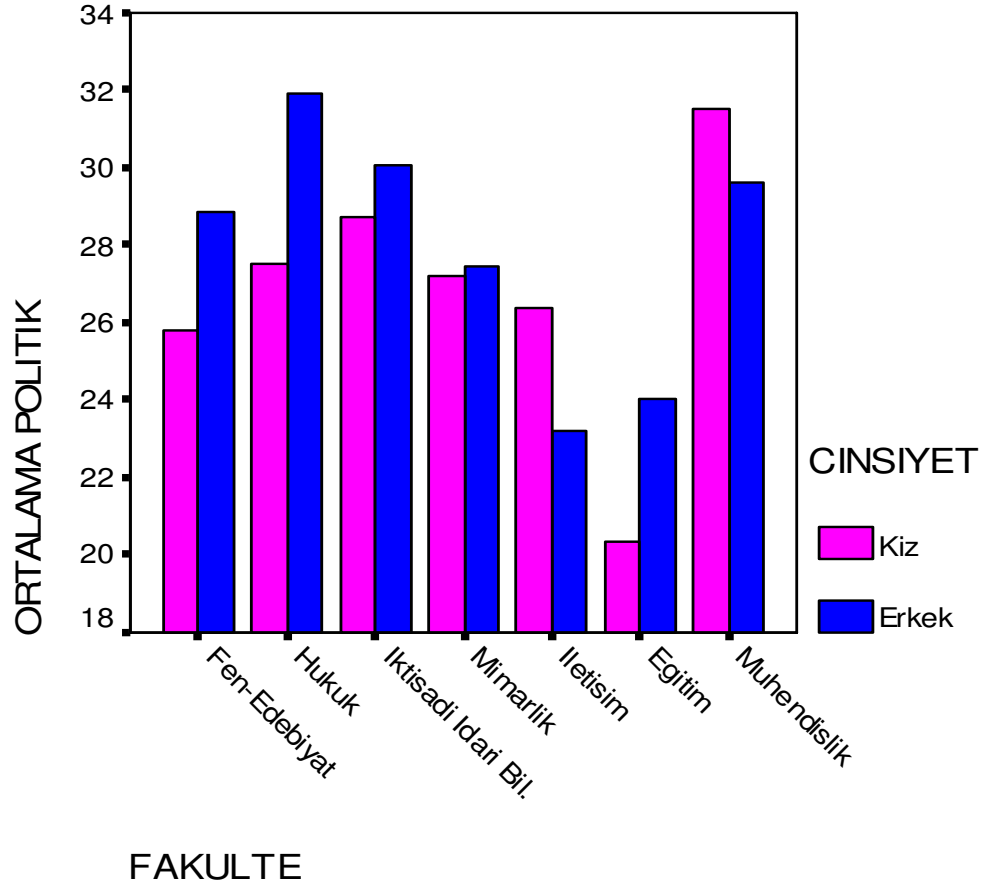
Şekil 4. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Ekonomik Değerlerinin Dağılımı

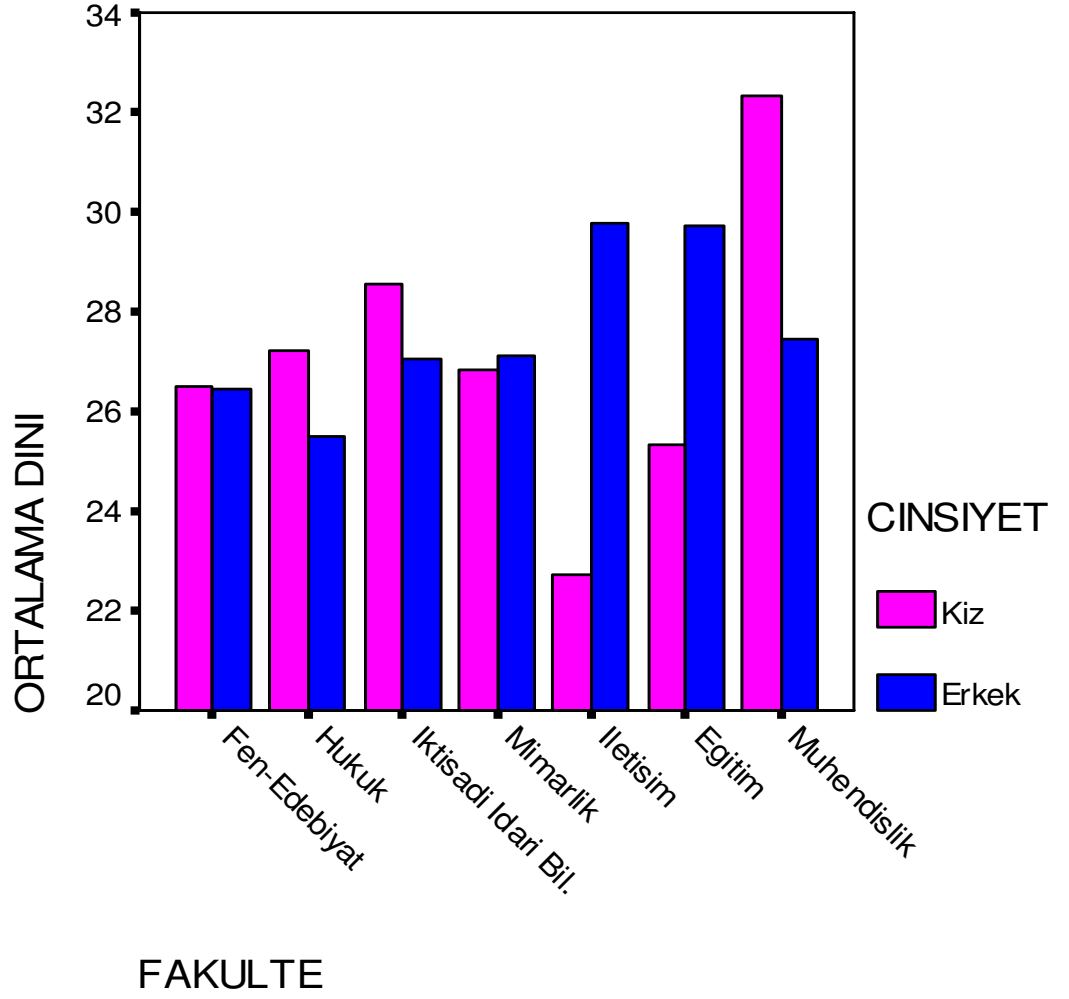
Şekil 5. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Estetik Değerlerinin Dağılımı

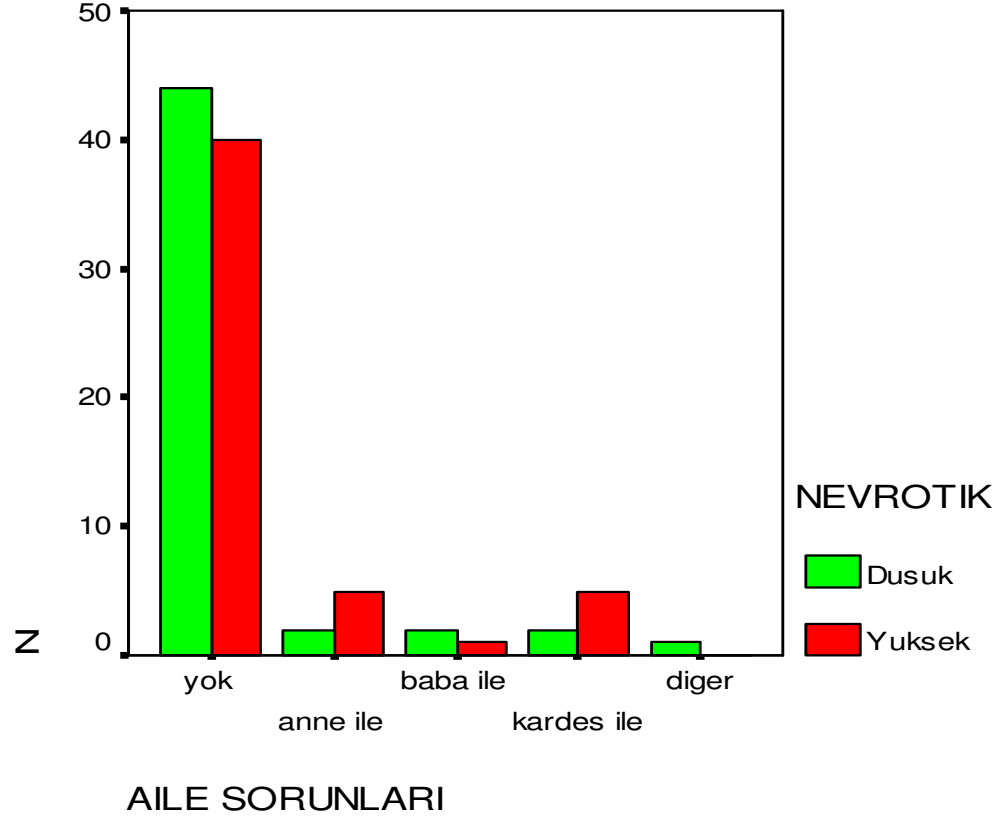
Şekil 6. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Sosyal Değerlerinin Dağılımı

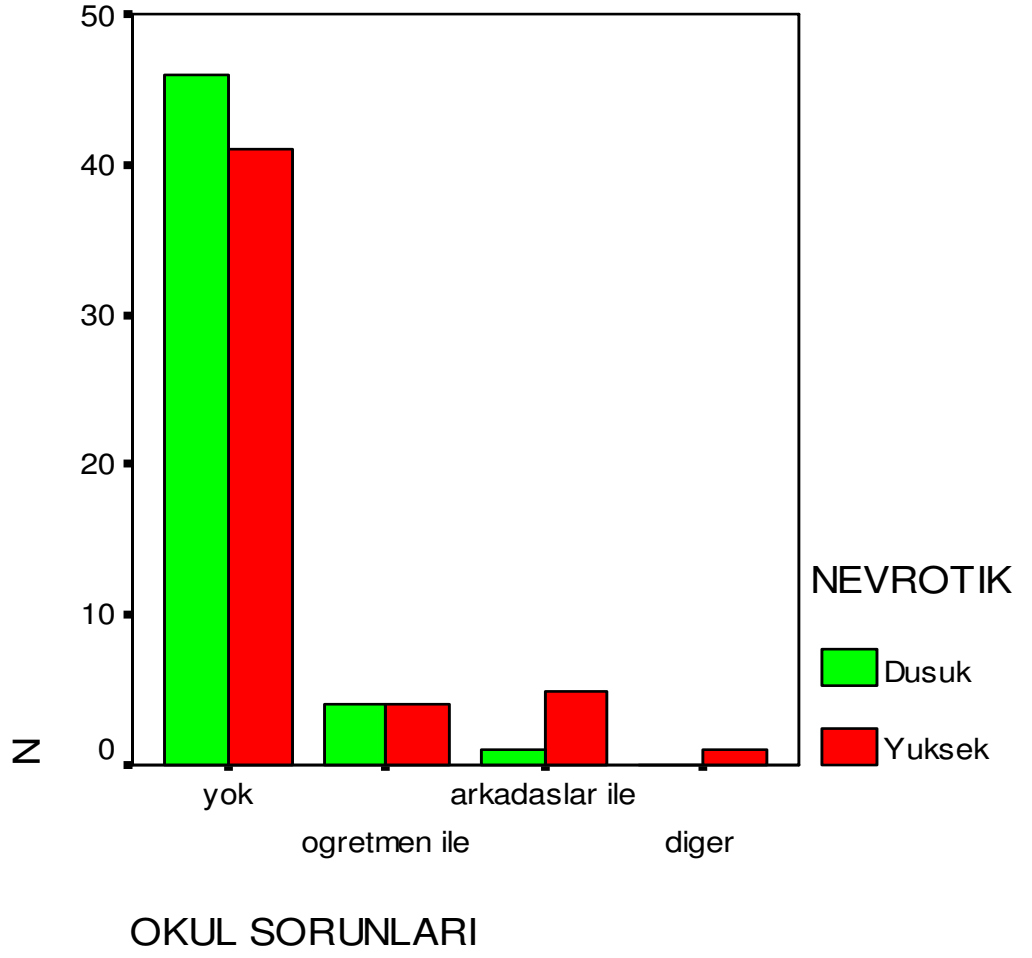
Şekil 7. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Politik Değerlerinin Dağılımı

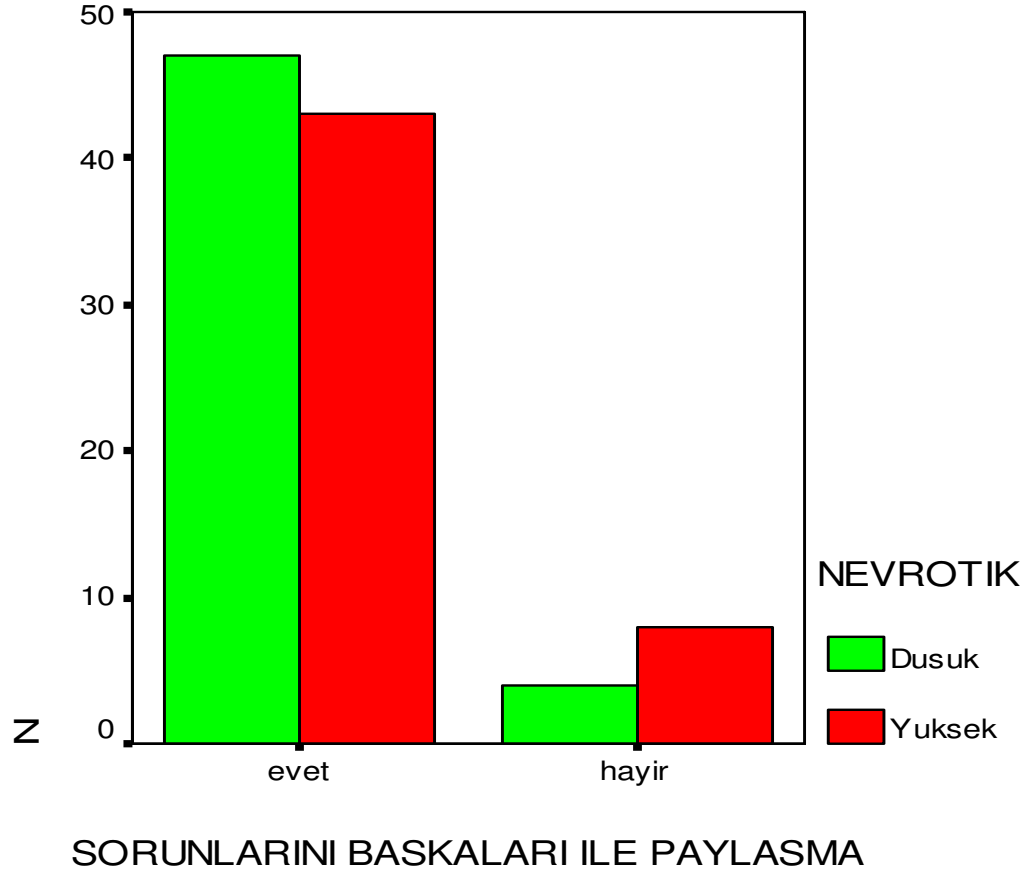
Şekil 8. 20 – 24 Yaş Arası Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Farklı Fakültelerde Öğrenim Görme Değişkenine Göre Dini Değerlerinin Dağılımı

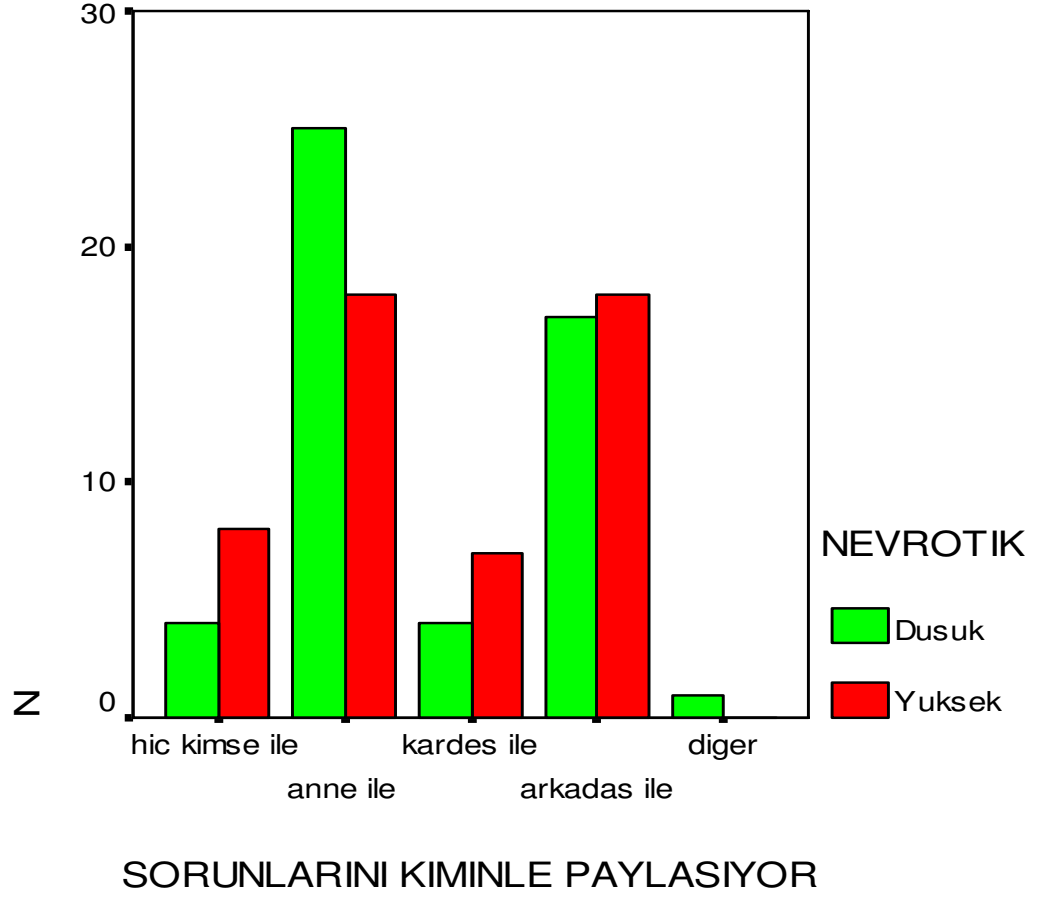
Şekil 9. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Aile Sorunlarının Dağılımı

Şekil 10. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Okul Sorunlarının Dağılımı

Şekil 11. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarını Başkaları ile Paylaşma Oranlarının Dağılımı

Şekil 12. 20- 24 Yaş Arası Nevrotisizm Puanı Düşük ve Yüksek Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarını Kiminle Paylaştıklarının Dağılımı

BÖLÜM V

SONUÇ ve TARTIŞMA

5.1 Sonuç

Araştırmada 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile değerler envanteri alt boyutlarından elde ettikleri puanlar karşılaştırılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar:

- 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevrozisizm puanları ile değerleri arasında fark vardır, hipotezi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.
- 20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında fark vardır. Bulgular bu hipotezi desteklemektedir. Nevrozisizm düzeyleri ile estetik değer arasında kızların lehine, nevrozisizm düzeyleri ile politik değer arasında da erkeklerin lehine anlamlı fark vardır.
- 20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı yüksek olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında fark vardır, hipotezi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.
- 20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan kız üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır, hipotezi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. 20 -24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan kız üniversite öğrencilerinin estetik değerleri arasında nevrozisizm puanı düşük olan kız öğrencilerin lehine anlamlı fark vardır.

- 20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır, hipotezi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.
- Cinsiyet değişkenine göre 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır, hipotezi bulgular tarafından anlamlı kabul edilmiştir. Öğrencilerin ekonomik değerleri arasında erkek öğrencilerin lehine, estetik değerleri arasında da kız öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunmuştur.
- Farklı fakültelerde öğrenim gören 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin değerleri arasında fark vardır, hipotezi araştırmanın bulguları doğrultusunda anlamlı bulunmuştur. Farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin estetik ve sosyal değerleri arasında anlamlı fark vardır.
- 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır, hipotezi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.
- 20 – 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır, hipotezi anlamlı olarak kabul edilmiştir.
- 20 – 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır, hipotezi bulgular tarafından desteklenmemiş, hipotez reddedilmiştir.

5.2 Tartışma

Bu bölümde 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevroz düzeyleri ile değerler envanteri alt boyutlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular ele alınmıştır.

Araştırma sonucunda 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin nevroz düzeyleri ile değerleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Özellikle nevroz puanı ile dini değer arasında nevroz düzeyi yüksek olanın lehine anlamlı fark bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinde nevroz düzeyi yükseldikçe dini değere verilen önem de anlamlı olarak artmaktadır. Bu durum Horney' in de (1993) ileri sürdüğü gibi nevrozlu kişilerin kendilerinde beğenmedikleri, şikayetçi oldukları özelliklerini erdeme çevirme, gurur duyabilecekleri özelliklere çevirme çabalarıyla açıklanabilir. Kendindeki farklılıkların farkında olan ve bunlardan şikayetçi olan nevrozlu kişi kendini bir bütünün parçası olarak görmek istemektedir böylece onlardan farklı olmayacaktır.

20 – 24 yaş arası nevroz puanı düşük olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevroz düzeyleri ile değerleri arasında anlamlı fark vardır. Düşük düzeyde nevrozlu kızların estetik değerleri yüksek çıkarken, düşük düzeyde nevrozlu erkeklerin de politik değerleri anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Estetik değerler sanatçı özelliklerin yanı sıra insanlarla daha çok ilgilenme, bireysellik ve özgürlüğün engellenmesine karşı olmayı da kapsamaktadır. Bu durum Artan' ın (2005) elde ettiği bulgularla da paralellik göstermektedir. Artan' a göre kız öğrenciler bireyselliğe daha duyarlıdır, kendileri olma, inisiyatif kullanma ve kendi başına karar almaya daha çok önem vermektedirler. Erkek öğrenciler ise toplum içinde etkin ve saygın olmayı hedefleyen değerlere daha yakın durmaktadırlar. Bu da sadece politika dünyası içinde değil tüm yaşam içinde güç sahibi olmak ve başkalarını da etkilemek istemeleriyle açıklanabilir.

20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı yüksek olan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

20 – 24 yaş arası nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan kız üniversite öğrencilerinin değerleri arasında anlamlı fark vardır. 20 -24 yaş arası nevroz düzeyi düşük olan kız öğrenciler estetik değere nevroz düzeyi yüksek olan kız öğrencilerden anlamlı olarak daha fazla önem vermektedir. Araştırmada nevrozisizm puanı düşük ve yüksek olan erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır

Tüm örneklem grubuna kendi içinde bakıldığında nevrozisizm düzeyi düşük ve yüksek olanlarda hem kızlarda hem de erkeklerde en yüksek puanı alan değerler envanteri alt boyutu sosyal değerdir. Ardından gelen sıralama ise ekonomik ve sosyal değer arasında değişmektedir. Burada dikkati çeken asıl nokta en düşük puanları dini değer almıştır. İnsan sevgisini, insanın fedakarlık, saygı ve şefkat yönünü içeren sosyal değer ilk sırada gelirken; birlik ve beraberliği, kainatı bir bütün olarak görüp kendini de o bütünün bir parçası olarak görmeyi ifade eden dini değer en son sırada gelmektedir.

Artan ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmış olan Üniversite Gençliği Değerler Araştırması da kız ve erkek üniversite öğrencilerinin değerlerle ilgili yaklaşımlarında farklılıklar taşıdığını göstermektedir. Bu çalışmanın bulguları da erkeklerde ahlaki değerlerin, para kazanma ve bağımsızlık ifadelerini içeren değerlerin daha baskın olduğunu sunmuştur. Kızlarda birey olarak kendilerine önem verilmesi, bireysel özgürlük değerleri vurgulanırken erkekler paylaşım, aileye itaat değerlerini daha ön plana almıştır.

20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerine genel olarak bakıldığında kızlarda estetik değer, erkeklerde ise ekonomik değer anlamlı olarak yüksek düzeydedir. Kızlarda en düşük değerleri dini ve politik değerler oluştururken erkeklerde estetik ve dini değerler en son sırada gelmektedir.

Cantez' in (1977) araştırması da göstermektedir ki orta öğretim kurumlarında erkek öğrencilerde ekonomik ve sosyal değerler orta düzeyde bulunurken, kızlarda ekonomik ve politik değerler orta düzeyin üstünde, sosyal ve dini değerler ise orta düzeyin altındadır.

Uluğ' un (2006) çalışması da göstermektedir ki yaş ilerledikçe kızlarda ve erkeklerde sosyal ve dini değerlere verilen önem azalmaktadır. Üniversite öğrencileriyle yapılan araştırma bulgularıyla uyumlu olarak da kızlarda yaş ilerledikçe estetik değere verilen önem artmaktadır. Bu da kızların artistik özelliklere, form ve ahenge daha çok önem vermeleriyle açıklanabilir.

Nevrotisizm düzeyi düşük olan erkeklerde ekonomik değer en üst sırada yer alırken, arada anlamlı bir fark bulunmamakla beraber nevrozisizm düzeyi yüksek olan erkeklerde sosyal değer en başta gelmektedir. Ekonomik ve sosyal değer içerikleri bakımından karşılaştırıldığında birbiriyle çatıştıkları görülmektedir. Ekonomik değeri yüksek olan kişi "ben" ini koruma, fiziksel ihtiyaçlarını doyuma ulaştırma çabasındadır. İnsanlar arası ilişkilerinde de yardımlaşmayı sevmez, menfaatleri ön plandadır. Sosyal değeri yüksek olan kişi ise bencil davranmaz, fedakarlık ön plandadır. İnsan ilişkilerinde sevgi ve saygının üzerinde durur. Ona göre teorik, ekonomik ve estetik değerler insancıl değildir (Uluğ, 2006).

Burada dikkati çeken unsur nevrozisizm düzeyi yüksek olan erkek öğrencilerin sosyal değerlerinin önem düzeyinin de yüksek olmasıdır. Sosyal değer, bencil olmamayı, insanları sevmeyi, başkalarının davranışlarını değerlendirirken nazik ve sempatik olmayı vurgulamaktadır. Literatüre bakıldığında ise Horney' e (1993) göre gurur sistemi nevroitik kişiyi benmerkezcil yaparak onu diğer kişilerden uzaklaştırmaktadır. Nevrotik kişi kendini o kadar kendine kaptırmıştır ki, duygusuzluk derecesinde bencil olabilir. Çevresindeki kişileri kendi çarpıtılmış dışsallaştırmaları ışığında gören nevroitik birey başkalarının var olan değerlerine ya da kusurlarına karşı çok katı da olabilmektedir. Onun haklı olma ihtiyacı onun gözünde diğerlerini hatalı ve

yanılıya açık insanlar yapar. Bununla beraber kendi öz idealleştirmelerini algılayamayan kişi bunun yerine başkalarını da idealleştirebilir.

Cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde 20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin değerleri arasında anlamlı fark vardır. Kızlarda estetik değerler, erkeklerde ise ekonomik değerler yüksektir. Kızlarda en düşük düzeydeki değerler sırasıyla dini ve politik değer iken, erkeklerde estetik ve ardından da dini değer gelmektedir.

Cinsiyet farklılığına göre değerlerin incelenmesine yönelik yapılan Şengül' ün (2001) çalışmasında da bu bulgulara benzer olarak kızlar estetik değerde yüksek puan alırken, bulgulardan farklı olarak erkekler dini değerlerde anlamlı olarak yüksek puan almıştır. İki çalışma arasında erkeklerin dini değerlerinin bu kadar farklılık göstermesi Şengül' ün çalışmasının lisede okuyan ergenlerle ve İstanbul dışında yapılmış olmasına bağlanabilir. Uluğ' un (2006) araştırmasında da belirtildiği gibi genç erkek popülasyonunda yaş ilerledikçe dini değer düşmekte, aynı şekilde İstanbul dışına çıkıldıkça da dini değer yükselmektedir. Diğer çalışmalar da erkek öğrencilerin özellikle doğu bölgelerinde doğup büyüyenlerin geleneksel ve dini değerlere daha fazla bağlandıklarını göstermektedir. Inglehart' ın (1982) çalışması da göstermektedir ki geleneksel otorite kutbuna yakın olanlar da dini değerler, rasyonel otorite kutbuna yakın olanlarda ise ekonomik değerler önem taşımaktadır.

Farklı fakültelerde öğrenim gören 20 – 24 yaş arası üniversite öğrencilerinin değerleri arasında estetik ve sosyal değerler açısından anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin değerler envanteri alt boyutlarından aldıkları puanlara bakıldığında estetik değer Mimarlık, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde yüksek; Mühendislik Fakültesinde ise anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Sosyal değere bakıldığında ise Fen-Edebiyat ve Hukuk Fakültesinde anlamlı olarak yüksek; Mühendislik ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde ise düşük bulunmuştur. Bu da kişilerin meslek tercihlerinin baskın olan değerlerinde ne kadar belirleyici olabildiğini göstermektedir. Tüm fakülteleere bakıldığında ise anlamlı seviyede olmasa da en üst düzeydeki değerlerin sırasıyla sosyal, teorik ve ekonomik değerler

olduğu görülmektedir. Özellikle teorik değerin bilim adamlarında baskın olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin rasyonel yönlerinin güçlü olması, bilgilerini sistematik olarak kullanma becerileri bu değere verilen önemi açıklayabilir. Öğrencilerin faydalı, kullanışlı şeylere ilgi duyması da ekonomik değere verdikleri önemle açıklanabilir.

Ünal (1981) meslek sahiplerinin değerler envanteri alt boyutlarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmasında bu bulgularla paralel sonuçlar elde etmiştir. Sanatçı ve mimarlarda estetik değerler yüksek çıkmıştır. Bununla birlikte iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunlarını da kapsayacak ofis çalışanlarında ise ekonomik ve sosyal değerler yüksek çıkmıştır. Burada iki araştırmanın örneklem gruplarının yaş dağılımının farklı olmasının da etkili olabileceği düşünülmektedir.

20 – 24 yaş arası kız ve erkek üniversite öğrencilerinin nevrozizm düzeyleri ile değerler envanteri alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman öğrencilerinin nevrozizm düzeyleri ile değerleri arasında bir ilişki vardır. Bulgulara göre nevrozizm düzeyi yükseldikçe öğrencilerin ekonomik değerleri düşmekte fakat dini değerleri de yükselmektedir. Bu da ekonomik değerin temsil ettiği materyalizmin yerini dini değerin temsil ettiği manevi anlamda birlik beraberliğin aldığını göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin Estetik değerleri yükseldikçe Teorik, Politik ve Dini değerlere verdikleri önem düşmektedir. Dini değer yükseldikçe de Politik değere verilen önem düşmektedir. Sosyal değer ön plana çıktıkça Ekonomik ve Politik değer önemini yitirmektedir. Dini değer yükseldikçe de Teorik değer azalmaktadır. Değerler arasındaki bu değişimler de göstermektedir ki ekonomik, politik, teorik gibi maddesel unsurları, güç, iktidar sahibi olmak gibi bireysel unsurları içeren değerler önem kazandıkça dini, sosyal, estetik gibi manevi unsurları içeren, insan sevgisine, birlik ve beraberliğe önem veren değerler önemini yitirmektedir ya da bunun tam tersi olmaktadır.

Araştırma bulguları 20 – 24 yaş arası kız üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Kız öğrencilerin nevrozisizm düzeyi yükseldikçe estetik değere verdikleri önem azalmaktadır. Estetik değerleri yükseldikçe Politik, Dini, Teorik değerleri düşmektedir. Dini değere verilen önem arttıkça da Politik değer önemini yitirmektedir. Teorik ve Politik değerleri ön sırada gelen kız öğrencilerin ise Sosyal ve Ekonomik değerleri önemini kaybetmektedir.

20 – 24 yaş arası erkek üniversite öğrencilerinin nevrozisizm düzeyleri ile değerleri arasındaki ilişkiye bakıldığında zaman anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Erkek üniversite öğrencilerinin değerleri tek tek incelendiğinde ise Politik değerleri yükseldikçe Estetik ve Dini değerleri düşmektedir. Dini değere verilen önem arttıkça da Ekonomik, Teorik ve Estetik değerlere verilen önem azalmaktadır. Bu bulgular da göstermektedir ki kişinin yaşamında manevi unsurların önemi arttıkça maddesel unsurlar önemini yitirmektedir.

Nevrotisizm puanı düşük ve yüksek öğrencilerin aile ve okul sorunlarına bakıldığında zaman örneklem grubunun büyük çoğunluğunun ailede ve okulda sorunu olmadığı görülmektedir. Nevroz düzeyi düşük gruptaki gençlerin anne, baba ve kardeşleriyle yaşadıkları sorunlar eşit dağılım gösterirken; nevroz düzeyi yüksek grupta anne ve kardeşe yaşanan sorunlar eşit oranlardayken baba ile yaşanan sorun oranı düşüktür. Sorunlarını başkalarıyla paylaşma durumunda ise yine iki grup da ağırlıklı olarak sorunlarını başkalarıyla paylaşmaktadır. Burada dikkati çeken durum hem yüksek hem de düşük nevrozisizm gruplarında katılımcılar sorunlarını çoğunlukla anne ve arkadaşlarıyla paylaşırken iki grupta da baba ile sorun yaşama oranı düşükken hiç kimse sorununu baba ile paylaşma tercihini kullanmamıştır. Bu da gençlerin aile içinde babalarıyla olan ilişkileri açısından düşünülmesi gereken bir durumdur.

Değerler kendi başlarına var olan, insandan ve yaşamdan bağımsız kavramlar değildir. İnsanla birlikte değişen gelişen, onunla anlam kazanan ve ona da anlam veren dinamik kavramlardır. Bu yüzden gençlerin değerlerini yitirdiğinden, eskiden

önem verilen şeylere artık önem verilmediğinden şikayet ederken yetişkinler de değerlerin durağan unsurlar olmadığını unutmamalıdır. Piaget' nin de belirttiği gibi değerler çeşitli yaş devreleriyle birlikte düşüncenin gelişimiyle paralel olarak ilerlemektedir. Değerler çevreden bağımsız düşünülemez, diğer araştırma sonuçları da demografik özelliklerin değerlerin önemli belirleyicileri olduğunu göstermiştir. Bu da ailelerin, eğitim kurumlarının, arkadaşların kişilerin değerlerinin oluşumunda, sürdürülmesinde, değişmesinde ve gelişmesinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Ailelere ve eğitim kurumlarına çocuklara ve gençlere doğru değerlerin kazandırılmasında önemli sorumluluklar düşmektedir.

EKLER

EK – 1 DEMOGRAFİK BİLGİLER FORMU

Yaşınız: Cinsiyetiniz: 1 Erkek 2 Kadın

Öğrenim Gördüğünüz Fakülte / Bölüm:

Yaşadığınız Şehir / Şehirler:

Şu An Sürekli Olarak Kaldığınız Yer: 1 Yurtta kalıyorum
2 Arkadaşlarımla birlikte evde kalıyorum
3 Ailemle beraber kalıyorum
4 Yakınımın yanında kalıyorum
5 Yalnız evde kalıyorum
6 Başka (Belirtiniz).....

Ailenizin Aylık Ortalama Geliri: 1 Düşük 2 Orta 3 Yüksek

Aile Durumu; Anne ve Babanız: 1 Beraber yaşıyorlar
2 Ayrı yaşıyorlar
3 Boşandılar
4 Annemi kaybettim
5 Babamı kaybettim

Kaç kardeşsiniz? (Kendiniz dahil):

Kaçıncı çocuksunuz? :

Anne ve Babanızın Eğitim Durumu:

ANNE

BABA

1 okuma-yazması yok
2 okur-yazar
3 ilkokul mezunu
4 ortaokul mezunu
5 lise mezunu
6 üniversite mezunu
7 yüksek lisans/ doktora
tamamlamış

1 okuma-yazması yok
2 okur-yazar
3 ilkokul mezunu
4 ortaokul mezunu
5 lise mezunu
6 üniversite mezunu
7 yüksek lisans/ doktora
tamamlamış

Anne ve Babanızın İş Durumu:

ANNE

1 çalışıyor
2 çalışmıyor
3 emekli

BABA

1 çalışıyor
2 çalışmıyor
3 emekli

Ailenizle sorunlarınız var mı? : 1 Anne ile 2 Baba ile 3 Kardeş ile 4 Diğer (Belirtiniz)....

Okulda sorunlarınız var mı? : 1 Öğretmen ile 2 Arkadaşlar ile 3 Diğer (Belirtiniz).....

Sorunlarınızı başkalarıyla paylaşıyor musunuz?

Sorunlarınızı kiminle paylaşırsınız?

1 Anne ile 2 Baba ile 3 Kardeş ile

4 Arkadaş ile 5 Diğer (Belirtiniz).....

KAYNAKÇA

Altınay, D. (1994). “Psikotik, Nevrotik ve Normallerde Sosyal Atomların Karşılaştırılması”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Artan, İ.E. (2005). **Üniversite Gençliği Değerler Araştırması Üniversite Gençliği Değerleri: Korkular ve Umutlar**, Tesev Yayınları.

Atkinson, R.L. , Atkinson, R.C. , Smith, E.E. , Bem, D.J. , Nolen-Hoeksema, S. (2000). **Psikolojiye Giriş**, Çeviren: Yavuz Alogan, On İkinci Baskı, Arkadaş Yayınları.

Balkaya, H. (1992). “Nevroz Oluşumunda “Görünen Ben” ile “İdeal Ben” Arasındaki Farkın Önemi”, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi, Kayseri.

Başaran, F. (2004). **Geçiş Döneminde Türkiye Değişim, Gelişim, Tutumlar ve Değerler**, Birinci Baskı, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.

Cantez, E. (1977). “Kişilik Gelişmesinde Kültür, Çevre ve Sosyo-Ekonomik Faktörlerden Etkilenme”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tecrübi Psikoloji Kürsüsü Doçentlik Tezi.

Cantez, E. (1984). “Türkiye’ de kullanılan bazı testlerin uygulamalarından elde edilen sonuçlar: Eysenck Şahsiyet Testi ile değerlerin tetkiki testi”, **İstanbul Üniversitesi Tecrübi Psikoloji Çalışmaları**, Cilt 14, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.

Cüceloğlu, D. (1999). **İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları**, Dokuzuncu Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Çelen, N. (2007). **Ergenlik ve Genç Yetişkinlik**, Birinci Basım, Papatya Yayıncılık Eğitim.

Ekşi, A. (1986). **Üniversiteli Gençler**, İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

Ersevım, İ. (1997). **Freud ve Psikanalizin Temel İlkeleri**, Nobel Tıp Kitabevleri.

Eysenck, H.J. , Wilson, G. , (2000). **Kişiliğinizi Tanıyın**, Çeviren: Erol Erduran, Dördüncü Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Güleç, C. , Köroğlu, E. (1997). **Psikiyatri Temel Kitabı**, Cilt 1, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Gürkan, H. (1997). “Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarındaki Öğrencilerde Değerler Sisteminin Araştırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Horney, K. (1993). **Nevrozlar ve İnsan Gelişimi**, Çeviren: Selçuk Budak, İkinci Basım, Öteki Yayınevi, Ankara.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1973). **Gençlerin Tutumları Kültürlerarası Bir Karşılaştırma**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, No. 25, Ankara.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). **Kültürel Psikoloji Kültür Bağlamında İnsan ve Aile**, İkinci Baskı, Evrim Yayınevi, İstanbul.

Kaplan, H.I. , Sadock, B.J. (2004). **Klinik Psikiyatri**, Çeviri Editörü: Ercan Abay, Nobel Tıp Kitabevleri.

Karakitapoğlu, Z. (1996). “Contemporary Value Orientations of Adults And University Students”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, On Dördüncü Baskı, Nobel Yayın, Ankara.

Kaya, M. (1993). “Bazı Kişisel Değişkenlere Göre Üniversite Öğrencilerinin Ahlaki Yargıları”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı Doktora Tezi, Samsun.

Köknel, Ö. (2007). **Çatışan Değerlerimiz**, Birinci Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Kudryaşov, G. (2002). “Türkiye ve Rusya Federasyonu Gençlerinin Sosyal Değer Anlayışlarının Karşılaştırılması”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Kulaksızoğlu, A. (2001). **Ergenlik Psikolojisi**, Dördüncü Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Lynn, R. , Martin, T. (1997). “Gender Differences in Extraversion, Neuroticism, And Psychoticism in 37 Nations”, **The Journal of Social Psychology**, 137 (3), 369- 373.

Onur, B. (2000). **Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm**, Beşinci Baskı, İmge Kitabevi.

Öner, N. (1997). **Türkiye’ de Kullanılan Psikolojik Testler Bir Başvuru Kaynağı**, Üçüncü Basım, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

Özbay, H. , Öztürk, E. (1992). **Gençlik (Cep Üniversitesi)**, Birinci Basım, İletişim Yayınları.

Öztürk, O. (2001). **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Sekizinci Basım, Nobel Tıp Kitabevleri, Ankara.

Sandström, C.I. (1971). **Çocuk ve Gençlik Psikolojisi**, Çeviren: Refia Şemin, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 1614, İstanbul.

Schultz, D.P. , Schultz, S.E. (2001). **Modern Psikoloji Tarihi**, Çeviren: Yasemin Aslay, Birinci Basım, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Şengül, N. (2001). “Aileleriyle Birlikte ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Değer Tercihlerinin Karşılaştırılması”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Taşdelen, A. (1998). “Üniversite Öğrencilerinde Ereksel ve Araçsal Değerler Hiyerarşisi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Eğitimde Psikolojik Hizmetler) Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Uluğ, M. (2006, Haziran 02- 03). *Değerler Tetkiki*, İnsan Bilimleri ve Felsefe Sempozyumu: İnsan, Toplum ve Değerler’ de Sunulmuş Makale, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Ulutaş, Ö.K. (2000). “Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi’ndeki Psikoz ve Nevroz Hastalarının Bazı Sosyal Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Elazığ.

Ünal, H.B. (1993). “A Sociological Analyses of The Value Judgements of University Students”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ünver, Ö. , Tolan, B. , Bulut, I. , Dağdaş, C. (1986). **12- 24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları**, Editör: Nihat Nirun, Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü, T.C. Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri ve Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Yumul, A. , Ateş, N.Y. , Akgül, H. (2006). **İstanbul Gençliği Gençlik Değerleri Araştırması 2004**, Derleyen: Gülten Kazgan, Birinci Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Ziyalar, A. (2006). **Erişkin Psikopatolojisi**, Yüce Yayım, İstanbul.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

Türkiye' nin Yükseköğretim Stratejisi (Taslak Rapor). (2006, Haziran). Ağustos 20, 2007, <http://www.yok.gov.tr/duyuru/2006/turkiye'ninyuksekogretimstratejisi.pdf>.